

SPIS TREŚCI:

Wstęp.....	2
I. Ogólna charakterystyka systemu oświaty w Polsce.....	3
II. Ogólne zasady finansowania oświaty w Polsce.....	5
III. Podstawy prawne systemu finansowania oświaty w Polsce.....	6
IV. Przykłady systemów finansowania oświaty na świecie.....	14
V. Strategiczne- zewnętrzne i wewnętrzne- uwarunkowania procesów rozwojowych w oświacie.....	18
VI. Charakterystyka szczegółowa finansowania oświaty w Polsce w latach 2009-2013.	51
VII. Charakterystyka finansowania zadań oświatowych w 2014 r.	58
VIII. Analiza jakości procesu przygotowania projektów ustaw budżetowych i prac legislacyjnych innych aktów prawnych oddziałujących na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.....	62
IX. Wstępne rekomendacje dla polityki budżetowej.....	65
Załącznik nr 1	
Załącznik nr 2	

Wstęp.

Dochody publiczne stanowią wraz z zasobami mienia główną, materialną podstawę wykonywania zadań publicznych. Za wykonanie zadania publicznego jakim jest oświata, odpowiedzialna jest administracja rządowa i samorządowa. Dlatego niezmiernie ważne jest :

- 1) wyodrębnienie na oświatę z dochodów publicznych adekwatnej do realizowanych zadań wysokości środków finansowych,
- 2) właściwe dokonanie podziału zasobów publicznych między administrację rządową i samorządową,
- 3) właściwe dokonanie podziału zasobów publicznych będących w dyspozycji w.w. administracji między podmioty bezpośrednio realizujące zadania oświatowe.

Odpowiedni poziom finansowania zadań oświatowych jest warunkiem koniecznym, choć niewystarczającym, podnoszenia poziomu edukacji na wszystkich jej poziomach. Jakość procesów edukacyjnych jest jednym z fundamentów rozwoju kapitału ludzkiego, który jest podstawą rozwoju państwa.

I. Ogólna charakterystyka systemu oświaty w Polsce

Podstawą prawną obowiązującego systemu oświaty jest ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku z późniejszymi zmianami.

Zgodnie z nią, system oświaty tworzą:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły:
  - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,
  - b) gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,
  - c) ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne,
  - d) artystyczne;
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
  - 3a) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
  - 3b) placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 4) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 5) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- 7) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
- 9) zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- 10) biblioteki pedagogiczne;
- 11) kolegia pracowników służb socjalnych.

Szkoła i placówka może być szkołą i placówką publiczną albo niepubliczną.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie, szkoła publiczna to placówka, która:

- zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania,
- przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasadę powszechnej dostępności,
- zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach,
- realizuje: programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkół zawodowych również podstawy programowe kształcenia w danym zawodzie lub profilu kształcenia zawodowego, ramowy plan nauczania,
- realizuje ustalone przez ministra właściwego ds. oświaty i wychowania zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów,
- umożliwia uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych.

Szkoła niepubliczna może uzyskać ww. uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli:

- realizuje programy nauczania uwzględniające ww. podstawy programowe,
- stosuje ww. zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów, z wyjątkiem egzaminów wstępnych,
- prowadzi dokumentację przebiegu nauczania ustaloną dla szkół publicznych,
- w przypadku szkoły zawodowej – kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego albo w innych zawodach za zgodą Ministra Edukacji Narodowej,
- zatrudnia nauczycieli przedmiotów obowiązkowych posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli szkół publicznych.

Zgodnie z art.5 ustawy o systemie oświaty szkoły i placówki mogą być zakładane i prowadzone przez:

- 1) jednostki samorządu terytorialnego;
- 2) inną osobę prawną;
- 3) osobę fizyczną.

Ponadto :

1) Minister właściwy do spraw wewnętrznych i Minister Obrony Narodowej mogą zakładać i prowadzić publiczne szkoły i placówki, których wykaz określa w drodze rozporządzenia Rada Ministrów;

2) Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania:

a) zakłada i prowadzi:

- szkoły, zespoły szkół oraz szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej w celu kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą,
- publiczne placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym;

b) może zakładać i prowadzić:

- publiczne szkoły i placówki o charakterze eksperymentalnym,
- publiczne placówki kształcenia ustawicznego o zasięgu ogólnokrajowym.

3) Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego zakłada i prowadzi publiczne szkoły artystyczne oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 7, dla uczniów szkół artystycznych, a także placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych.

4) Minister właściwy do spraw rolnictwa:

a) może zakładać i prowadzić publiczne szkoły rolnicze oraz placówki rolnicze o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym;

b) może zakładać i prowadzić publiczne placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych.

5) Minister właściwy do spraw środowiska może zakładać i prowadzić publiczne szkoły leśne.

6) Minister Sprawiedliwości może zakładać i prowadzić publiczne szkoły i placówki w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz publiczne szkoły i placówki przy zakładach karnych i aresztach śledczych. Szkoły i placówki przy zakładach karnych i aresztach śledczych działają w ramach ich struktury.

II. Ogólne zasady finansowania oświaty w Polsce.

Środki finansowe na zadania oświatowe realizowane przez administrację rządową pochodzą z budżetu państwa w wysokości określonej w ustawie budżetowej na dany rok.

Źródłami zasobów publicznych, z których finansowane są zadania oświatowe, za które odpowiedzialna jest administracja samorządowa są:

- 1) dochody własne;
- 2) część oświatowa subwencji ogólnej;
- 3) dotacje celowe z budżetu państwa.
- 4) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- 5) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 6) inne środki określone w odrębnych przepisach(np.: odpłatność rodziców za wyżywienie, wydzielony rachunek dochodów, środki finansowe organów społecznych w szkole -rada rodziców, rada szkoły itp.).

Środki finansowe na dofinansowanie szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego przekazywane są w formie dotacji przez odpowiednie jednostki samorządu terytorialnego .

Podstawą do ustalenia wysokości dotacji jest w zależności od typu szkoły lub placówki-średni wydatek bieżący na ucznia lub wychowanka w szkole lub placówce samorządowej- lub- część oświatowa subwencji ogólnej przypadająca na jednego ucznia lub wychowanka.

Zasadniczym źródłem finansowania wychowania przedszkolnego jako zadania własnego gminy ,z wyjątkiem przedszkoli specjalnych , są dochody własne.

Uzupełnieniem mogą być środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, z odpłatności rodziców za czas pobytu dziecka w przedszkolu przekraczający czas realizacji podstawy programowej oraz odpłatności za wyżywienie. Ponadto od 1 września 2013 r. gminy otrzymują dotację z budżetu państwa na wsparcie organizacji wychowania przedszkolnego.

Część oświatowa subwencji ogólnej dzielona jest między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Generalnie pozytywnie należy ocenić zasady finansowania oświaty w Polsce z równoczesnym postulatem doskonalenia niektórych szczegółowych rozwiązań w zakresie zasad i sposobu ustalania podstawy dotacji dla szkół i placówek publicznych i niepublicznych prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego oraz ich rozliczania.

Obecne zasady w niektórych przypadkach prowadzą do patologicznych zjawisk oraz trudności we właściwym kalkulowaniu łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej. Mechanizm ten opisany jest w rozdziale VIII.

III. Podstawy prawne systemu finansowania oświaty w Polsce

Źródłem prawa regulującego finansowanie systemu oświaty jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Kluczowymi zapisami są:

„Art. 70.

1.Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

2.Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

3.Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

4.Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów. Warunki udzielania pomocy określa ustawa.

5.Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie.”

i „Art. 167.

1. Jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań.

2. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne

i dotacje celowe z budżetu państwa.

3. Źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego są określone w ustawie.

4. Zmiany w zakresie zadań i kompetencji jednostek samorządu terytorialnego następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych.”

Źródło: Ustawa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Głównymi aktami prawnymi, które szczegółowo regulują finansowanie systemu oświaty są:

- 1) Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- 2) Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.,
- 3) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
- 4) Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela
- 5) Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych,
- 6) Coroczna ustawa budżetowa,
- 7) Uchwały budżetowe jednostek samorządu terytorialnego.

Szczególne znaczenie należy przypisać wyodrębnieniu w budżecie państwa odpowiednich wysokości kwot części oświatowej subwencji ogólnej oraz rezerw celowych, które po podziale stają się dochodami jednostek samorządu terytorialnego. Adekwatność tych kwot do realizowanych zadań oświatowych decyduje nie tylko o jakości procesów edukacyjnych, ale również o sytuacji finansowej organów prowadzących. Dlatego jakość planowania jest bardzo istotna. Decyduje o niej jakość prawa regulującego ten proces oraz jego przestrzeganie. Kluczowe są dwie ustawy: o dochodach jednostek samorządu terytorialnego i o finansach publicznych.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych w art.50 zobowiązuje Radę Ministrów do rzetelnego szacowania skutków finansowych przyjmowanych projektów ustaw oraz innych aktów prawnych.

„ Art. 50. 1. Przyjmowane przez Radę Ministrów projekty ustaw oraz akty prawne, których skutkiem finansowym może być zwiększenie wydatków lub zmniejszenie dochodów jednostek sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, zawierają w uzasadnieniu:

- 1) określenie wysokości tych skutków;
- 2) wskazanie źródeł ich sfinansowania;
- 3) opis celów nowych zadań i mierników określających stopień realizacji celów.

1a. W przyjmowanych przez Radę Ministrów projektach ustaw, których skutkiem finansowym może być zmiana poziomu wydatków jednostek sektora finansów publicznych

w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, określa się w treści projektu maksymalny limit tych wydatków wyrażony kwotowo, na okres 10 lat budżetowych wykonywania ustawy, oddzielnie dla każdego roku, poczynając od pierwszego roku planowanego wejścia w życie ustawy, w podziale na:

- 1) budżet państwa;*
- 2) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;*
- 3) pozostałe jednostki sektora finansów publicznych.*

1b. W przypadku projektów ustaw, które przewidują obowiązywanie przepisów w okresie krótszym niż 10 lat budżetowych, maksymalne limity wydatków, o których mowa w ust. 1a, określa się na ten okres. Przepisu ust. 1c nie stosuje się.

1c. Rada Ministrów przedstawia Sejmowi, trzy lata przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 1a, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy. Przepisy ust. 1 i 1a stosuje się odpowiednio.

2. Projekt ustawy skutkującej zmianą poziomu dochodów lub wydatków jednostek samorządu terytorialnego wymaga określenia wysokości skutków tych zmian, wskazania źródeł ich sfinansowania oraz zaopiniowania przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

3. Rada Ministrów, przekazując do Sejmu projekt ustawy, o którym mowa w ust. 2, dołącza opinię Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

4. Projekt ustawy, o którym mowa w ust. 1a, zawiera mechanizmy korygujące, mające zastosowanie w przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy maksymalnego limitu wydatków, polegające na:

- 1) limitowaniu liczby udzielanych świadczeń w zależności od środków przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej lub*
- 2) uzależnieniu wypłat od kryterium dochodowego lub majątkowego albo zmianie kryterium dochodowego lub majątkowego uprawniającego do nabycia świadczeń finansowanych ze środków publicznych, lub*
- 3) zmianie kosztów realizacji zadań publicznych wykonywanych na rzecz obywateli.*

5. W projekcie ustawy, o której mowa w ust. 1a, określa się właściwy organ, który monitoruje wykorzystanie limitu wydatków na wykonywanie zadania publicznego przez jednostki sektora finansów publicznych oraz odpowiada za wdrożenie mechanizmów korygujących.

6. Przepisów ust. 1a-1c, 4 i 5 nie stosuje się do przyjmowanego przez Radę Ministrów projektu ustawy, której skutkiem może być zwiększenie, w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, następujących wydatków budżetu państwa:

- 1) na obsługę długu publicznego;*
- 2) środków własnych Unii Europejskiej oraz obligatoryjnych składek wpłacanych do organizacji międzynarodowych;*

- 3) na realizację programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w tym wydatków budżetu środków europejskich;
- 4) wypłat i obsługi świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz finansowania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy;
- 5) składek na ubezpieczenie społeczne za osoby przebywające na urloпах wychowawczych i macierzyńskich oraz za osoby niepełnosprawne;
- 6) świadczeń emerytalno-rentowych funkcjonariuszy i uprawnionych członków ich rodzin oraz uposażeń sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku;
- 7) dotacji dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Funduszu Emerytur Pomostowych i Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na sfinansowanie wypłat świadczeń emerytalno-rentowych gwarantowanych przez państwo.
7. Wejście w życie przepisów wykonawczych nie może skutkować zmianą limitu wydatków jednostek sektora finansów publicznych określonego w ustawie, na podstawie której wydawane są przepisy wykonawcze.
8. Przepisów ust. 1a-1c, 4, 5 oraz ust. 7 nie stosuje się w przypadku wprowadzenia:
- 1) stanu wojennego;
  - 2) stanu wyjątkowego na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 3) stanu klęski żywiołowej na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”
- Źródło: Ustawa o finansach publicznych

Właściwe stosowanie art.50 ustawy o finansach publicznych nabiera szczególnego znaczenia w kontekście brzmienia art.28 ust.1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w art.28 określa sposób ustalania łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej oraz ogólne zasady jej podziału pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego.

- „Art. 28. 1. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych.**
2. Od kwoty, o której mowa w ust. 1, odlicza się 0,4% na rezerwę części oświatowej subwencji ogólnej.
3. Rezerwę części oświatowej subwencji ogólnej dysponuje minister właściwy do spraw finansów publicznych, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego.
4. Podział rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej następuje nie później niż do dnia 30 listopada każdego roku. Środki z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej przekazuje jednostkom samorządu terytorialnego minister właściwy do spraw finansów publicznych.

5. *Po odliczeniu rezerwy, o której mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania dzieli część oświatową subwencji ogólnej między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, biorąc pod uwagę zakres realizowanych przez te jednostki zadań oświatowych, z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego - w sposób określony na podstawie ust. 6. Do podziału części oświatowej subwencji ogólnej przyjmuje się dane zgromadzone w bazie danych systemu informacji oświatowej, o którym mowa w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej.*

6. **Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw finansów publicznych oraz reprezentacji jednostek samorządu terytorialnego, określa, w drodze rozporządzenia, sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem w szczególności typów i rodzajów szkół i placówek prowadzonych przez te jednostki, stopni awansu zawodowego nauczycieli oraz liczby uczniów w tych szkołach i placówkach.”**

Źródło: Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

Biorąc pod uwagę bardzo dużą ilość i różnorodność realizowanych zadań oświatowych oraz zróżnicowane warunki ich realizacji, ważnym zagadnieniem jest sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego.

Szczegółowe zasady podziału części oświatowej subwencji ogólnej pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w danym roku, wydawane na podstawie delegacji zawartej w art.28 ust.6 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Uwzględnienie „ typów i rodzajów szkół i placówek prowadzonych przez te jednostki, stopni awansu zawodowego nauczycieli oraz liczby uczniów w tych szkołach i placówkach” następuje poprzez zastosowanie algorytmu z użyciem zestawu „wag” i wskaźników i standardu finansowego „A”.

Sposób podziału określa załącznik do Rozporządzenia:

„ALGORYTM PODZIAŁU CZĘŚCI OŚWIATOWEJ SUBWENCJI OGÓLNEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA ROK 2014” (Załącznik nr 1)

Rzetelność w stosowaniu przedstawionych fragmentów dwóch ustaw i projektowaniu zmian w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej jednostek samorządu terytorialnego jest tym ważniejsza, że prawo nie precyzuje jednoznacznie jakich zadań realizację zapewnia część oświatowa subwencji ogólnej.

W ustawie o systemie oświaty w art.5a mówi się tylko o tym, że dochody jednostek samorządu terytorialnego gwarantują realizację zadań oświatowych.

„Art. 5a. 1. **Zadania oświatowe jednostek samorządu terytorialnego finansowane są na zasadach określonych w odrębnych ustawach.**

2. Zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym profilaktyki społecznej, jest zadaniem oświatowym:

1) gmin - w przedszkolach oraz w innych formach wychowania przedszkolnego, o których mowa w art. 14a ust. 1a, a także w szkołach, o których mowa w art. 5 ust. 5;

2) powiatów - w szkołach i placówkach, o których mowa w art. 5 ust. 5a;

3) samorządów województw - w szkołach, placówkach, zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli oraz kolegiach pracowników służb społecznych, o których mowa w art. 5 ust. 6.

2a. Zadaniem oświatowym gminy jest także zapewnienie dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o której mowa w art. 94a ust. 4.

2b. Zadaniem oświatowym powiatu jest także zapewnienie warunków prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat.

3. Środki niezbędne na realizację zadań oświatowych, o których mowa w ust. 2 i 2b, w tym na wynagrodzenia nauczycieli oraz utrzymanie szkół i placówek, zagwarantowane są w dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

4. Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, w terminie do dnia 31 października, przedstawia organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego informację o stanie realizacji zadań oświatowych tej jednostki za poprzedni rok szkolny, w tym o wynikach sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 lit. b-d w szkołach tych typów, których prowadzenie należy do zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego.”

Źródło: Ustawa o systemie oświaty

Ponadto w ustawie o systemie oświaty w obszarze finansowania opisane są w szczególności:

1) podstawowe zadania organu prowadzącego- art.5 ust.7- „Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność. Do zadań organu prowadzącego szkołę lub placówkę należy w szczególności:

1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;

2) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;

3) zapewnienie obsługi administracyjnej, finansowej, w tym w zakresie wykonywania czynności, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 2-6 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, i organizacyjnej szkoły lub placówki;

4) wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych.”,

2) organizację wychowania przedszkolnego- art.14,

3) zasady dofinansowania zadań w zakresie wychowania przedszkolnego gmina w formie dotacji celowej z budżetu państwa-art.14d,

- 4) zasady gromadzenia funduszy z dobrowolnych składek przez rady szkół- art.50,
- 5) zasady gromadzenia funduszy z dobrowolnych składek przez rady rodziców-art.54,
- 6) Zasady gospodarki finansowej publicznych przedszkoli, szkół i placówek zakładanych i prowadzonych przez ministrów i jednostki samorządu terytorialnego –art.79,
- 7) zasady dotowania przez jednostki samorządu terytorialnego przedszkoli, szkół i placówek publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego- art.80,
- 8)) zasady dotowania przez jednostki samorządu terytorialnego przedszkoli, szkół i placówek niepublicznych prowadzonych przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego- art.90,
- 9) zasady przyznawania uczniom pomocy materialnej-art.90b-90u.

Zasadniczy wpływ na wydatki oświatowe mają wynagrodzenia nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami. Status prawny pracowników niebędących nauczycielami przesądza ustawa o systemie oświaty w art.5d:

„Art. 5d. Status prawny pracowników niebędących nauczycielami zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego określają przepisy o pracownikach samorządowych.”

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych reguluje między innymi zasady ustalania wynagrodzeń dla tej grupy pracowników oświaty.

Problematykę wynagrodzeń nauczycieli i innych świadczeń reguluje Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r.

Karta Nauczyciela. Kluczowymi zapisami są art.30, 30a, 30b i 31 :

„Art. 30. 1. Wynagrodzenie nauczycieli, z zastrzeżeniem art. 32, składa się z:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) dodatków: za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego oraz za warunki pracy;
- 3) wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw;
- 4) nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i dodatków socjalnych określonych w art. 54.

2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela uzależniona jest od stopnia awansu zawodowego, posiadanych kwalifikacji oraz wymiaru zajęć obowiązkowych, a wysokość dodatków odpowiednio od okresu zatrudnienia, jakości świadczonej pracy i wykonywania dodatkowych zadań lub zajęć, powierzonego stanowiska lub sprawowanej funkcji oraz trudnych lub uciążliwych warunków pracy.

3. Średnie wynagrodzenie nauczycieli stanowi dla:

- 1) nauczyciela stażysty - 100%,
- 2) nauczyciela kontraktowego - 111%,
- 3) nauczyciela mianowanego - 144%,
- 4) nauczyciela dyplomowanego - 184%

- kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy oraz po zasięgnięciu opinii Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, określa, w drodze rozporządzenia:

1) corocznie wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 3, oraz dla nauczycieli, których tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin ustala się na podstawie art. 42 ust. 7, oraz sposób udokumentowania prawa do określonej stawki wynagrodzenia zasadniczego,

2) sposób obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową i minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 4a,

3) wykaz stanowisk oraz sprawowanych funkcji uprawniających nauczyciela do dodatku funkcyjnego oraz ogólne warunki przyznawania nauczycielom dodatku motywacyjnego,

4) sposób ustalania wysokości wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy - uwzględniając stopnie awansu zawodowego, poziom wykształcenia nauczycieli i wymiar zajęć obowiązkowych, stanowiska kierownicze w szkole i sprawowane funkcje, stopień zaangażowania nauczycieli w pracę oraz zapewniając, że wynagrodzenie za pracę w dniu wolnym od pracy uwzględnia osobistą stawkę zaszeregowania nauczyciela i dodatek za warunki pracy.

6. Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego, uwzględniając przewidywaną strukturę zatrudnienia, określa dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego, w drodze regulaminu:

1) wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33 i 34,

Źródło: Ustawa Karta Nauczyciela

Całość zapisów art.30 i art. 30a, 30b i 31 w załączniku 2

Ponadto wpływ na finansowanie oświaty mają między innymi następujące regulacje wykraczające poza definicję wynagrodzenia zawartą w art.30:

- 1) zasady ustalania corocznego odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych-art.53,
- 2) zasady ustalania dodatku wiejskiego i mieszkaniowego-art.54,
- 3) zasady przyznawania jednorazowego zasiłku na zagospodarowanie-art.61,
- 4) zasady wyodrębniania środków na doskonalenie nauczycieli-art.70a,
- 5) zasady udzielania nauczycielom urlopu dla poratowania zdrowia-art.73.

Poziom zaangażowania budżetu państwa w finansowanie zadań oświatowych odzwierciedlają corocznie ustawy budżetowe. Najważniejszymi pozycjami są:

1) wydatki w części 82- subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego- Dział 758 -Różne rozliczenia- Rozdział 75801- Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego,

- 2) wydatki w części 83-rezerwy celowe,
- 3) wydatki w części 85-budżety wojewodów ogółem-Dział 801-Oświata i wychowanie i 854-Edukacyjna opieka wychowawcza,
- 4) wydatki w części 24 kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, 30 oświata i wychowanie, 32 rolnictwo, 37 sprawiedliwość, 41 środowisko, 45 sprawy zagraniczne i członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej w Działach: 801-Oświata i wychowanie i 854-Edukacyjna opieka wychowawcza,
- 5) wydatki budżetu środków europejskich w części 30 w Dziale 801.

Uchwały budżetowe organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego odzwierciedlają poziom zaangażowania dochodów własnych tych jednostek w realizację zadań oświatowych.

IV. Przykłady systemów finansowania oświaty na świecie.

Tabela 1 Przykłady systemów finansowania oświaty na świecie.

Państwo	Charakterystyka systemu finansowania oświaty
Anglia	Za finansowanie edukacji odpowiedzialny jest DfES, który prowadzi dystrybucję środków finansowych do różnych instytucji edukacyjnych na poziomie centralnym, do władz lokalnych (w celu realizacji konkretnych priorytetów zdefiniowanych przez rząd). Przedszkola i szkoły podstawowe są finansowane z budżetu centralnego przez władze lokalne. Szkoły publiczne działające w ramach obowiązku szkolnego (wiek dzieci od 5 do 16 lat) otrzymują 100% funduszy z budżetu władz lokalnych na wydatki bieżące oraz na inwestycje. Wydatki są w dużej mierze określane na poziomie szkoły. Szkoła otrzymuje indywidualny budżet obliczony na podstawie algorytmu, który jest następnie przekazywany organowi prowadzącemu w celu pokrycia bieżących wydatków ponoszonych na działalność szkoły. Od kwietnia 2006 r. w Anglii obowiązują nowe rozwiązania polegające na tym, że władze lokalne otrzymują fundusze z 2 różnych źródeł – z ogólnej dotacji rządowej na cele edukacyjne (Dedicated School Grant DSG), z której pochodzi większość funduszy, oraz ze specjalnych dotacji dla szkół na konkretne cele (specific grants). Ogólna dotacja rządowa na cele edukacyjne (DSG) jest różna dla poszczególnych władz lokalnych. Obliczenie wymiaru takiej dotacji jest oparte o takie wskaźniki, jak: przewidywana liczba uczniów, przewidywane indywidualne budżety poszczególnych szkół, istniejące potrzeby w zakresie innych usług edukacyjnych na danym obszarze (np. edukacja specjalna). Dotacja jest przekazywana do władz lokalnych, ale władze te zachowują

	<p>prawo do szczegółowego podziału i dystrybucji funduszy pomiędzy szkoły, z uwzględnieniem potrzeb i priorytetów lokalnych.</p>
Finlandia	<p>Odpowiedzialność za finansowanie edukacji w Finlandii podzielona jest pomiędzy państwo i władze lokalne. Większość szkół podstawowych i średnich prowadzona jest przez władze lokalne i federacje gmin. Władze lokalne, federacje gmin oraz instytucje prywatne otrzymują od państwa fundusze na prowadzenie szkół. (Szkoly prywatne otrzymują fundusze publiczne w takiej samej wysokości jak szkoły publiczne).</p> <p>System rządowych subwencji dla szkół oparty jest na zasadzie kalkulacji kosztów jednostkowych przypadających na jednego ucznia w szkole podstawowej, średniej oraz instytucji kształcenia zawodowego. Dotacja państwowa wynosi średnio 57% kosztów, natomiast wkład gminy – średnio 43%. Państwo przelewa należne pieniądze bezpośrednio na konto organu prowadzącego szkołę, do której został przyjęty dany uczeń. Koszty jednostkowe obliczane są co drugi rok na podstawie ogólnych kosztów krajowych. Mogą one zostać zwiększone ze względu na pewne czynniki takie jak: gęstość zaludnienia lub struktura danych instytucji edukacyjnych (wielkość szkoły powszechnej lub edukacja dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi). Władze lokalne mogą również zdecydować o przekazaniu zadań związanych z zarządzaniem budżetem do szkół.</p>
Hiszpania	<p>W Hiszpanii obowiązuje zdecentralizowany system edukacji, zgodnie z którym władze centralne odpowiedzialne są za ogólne uregulowania systemu, a większość zadań została przekazana 17 samorządom regionalnym we Wspólnotach Autonomicznych. Wpływy do budżetu przeznaczanego na wydatki oświatowe pochodzą głównie ze środków publicznych (w około 80%) pochodzących z budżetu państwa, budżetu Wspólnot Autonomicznych i władz lokalnych, oraz ze środków prywatnych (w 20 %) – rodziców i instytucji. Środki publiczne przekazywane na edukację przeznaczone są zarówno dla szkół publicznych, jak i niepublicznych oraz na stypendia i granty. Kwota przydzielona poszczególnym szkołom przeznaczona jest na pensje nauczycieli i personelu administracyjnego oraz na utrzymanie budynków szkoły. Władze edukacyjne Wspólnot Autonomicznych przydzielają placówkom roczny budżet, placówki są autonomiczne w zarządzaniu przydzielonymi środkami, ale w celu zapewnienia skuteczności wydawania środków szkoły zobowiązane są do przygotowania planu przychodów i wydatków na każdy rok. Wspólnoty Autonomiczne regulują też kwestie umów o prace, zamówień na sprzęt i</p>

	<p>usługi oraz pozyskiwania dodatkowych funduszy poprzez sprzedaż własności, świadczenie usług czy dotacje. Za przygotowanie budżetu szkoły odpowiada administrator, budżet zatwierdzany jest decyzją rady szkoły. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna, rodzice płaca jednak za podręczniki, transport i posiłki. Rodzice poprzez dobrowolne wpłaty na Komitet Rodzicielski mogą zakupić dodatkowy sprzęt szkolny czy opłacić zajęcia pozalekcyjne. Niektóre dzieci otrzymują dofinansowanie posiłków czy transportu. Wspólnoty Autonomiczne przydzielają subwencje także placówkom niepublicznym, które podpisały „porozumienie edukacyjne”. Wysokość kwoty przeznaczonej na dofinansowanie placówek niepublicznych jest określona w budżecie państwa na każdy rok. „Porozumienia edukacyjne” spełniają dwie funkcje: pomagają w zapewnieniu bezpłatnej nauki w ramach kształcenia obowiązkowego oraz dają rodzicom wolność wyboru szkoły innej niż ta, zapewniona przez władze publiczne.</p> <p>Placówki niepubliczne mogą otrzymać dotacje ogólne i szczegółowe. Placówki, które akceptują warunki ogólne, otrzymują dotacje w pełnej wysokości i nauka w tych szkołach jest bezpłatna. W przypadku, gdy szkoła akceptuje tylko niektóre warunki porozumienia, otrzymuje tylko część dotacji i może pobierać opłaty od uczniów. Ministerstwo Edukacji ustala maksymalną wysokość czesnego na każdym szczeblu edukacji w tego typu szkole (zwykle są to szkoły ponadobowiązkowe).</p> <p>W przypadku szkół niepublicznych finansowanych ze środków publicznych (centros concertados – około 75% placówek sektora niepublicznego) obowiązują pewne warunki otrzymania dotacji z budżetu państwa, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnianie bezpłatnej edukacji - utworzenie rady szkoły - stosowanie tych samych kryteriów rekrutacyjnych co szkoły publiczne - zachowanie ustalonego przez władze stosunku liczby uczniów do nauczycieli - przestrzeganie standardów zapewniających wysoką jakość edukacji. <p>Przy otrzymywaniu dotacji priorytetowo traktowane są placówki oferujące naukę dla uczniów z grup defaworyzowanych, umiejscowione na terenach słabszych ekonomicznie, oraz placówki przeprowadzające eksperymenty pedagogiczne.</p>
Francja	Państwo i samorzady terytorialne dzielą między siebie kompetencje dotyczące finansowania, zarządzania i kierowania szkołami publicznymi. W ramach decentralizacji, zapoczątkowanej w 1982 r., samorządom terytorialnym przekazano na własność szkoły publiczne i powierzono odpowiedzialność za ich budowę, odbudowę, rozbudowę, konserwację, wyposażenie i

funkcjonowanie. Samorządy stały się także odpowiedzialne za rekrutację, zarządzanie i wynagradzanie w odniesieniu do personelu nienauczającego. I tak, gminy stały się właścicielami publicznych przedszkoli i publicznych szkół podstawowych, departamenty – gimnazjów publicznych, a regiony – liceów publicznych oraz placówek kształcenia specjalnego i liceów zawodowych morskich. Władze regionalne tworzą również i realizują regionalną politykę kształcenia zawodowego młodzieży i dorosłych poszukujących pracy czy nowych kwalifikacji. Wszystkie trzy szczeble samorządu mają w stosunku do swych szkół takie same, wymienione powyżej, obowiązki. Państwo finansuje pensje nauczycieli (artykuł 75 ustawy o decentralizacji z 13 sierpnia 2004 r. odnośnie praw i obowiązków lokalnych). Odpowiada także za dobre funkcjonowanie publicznych usług edukacyjnych, godziny pracy nauczycieli i programy nauczania.

Choć ponad 80% uczniów kształci się w placówkach publicznych, państwo pokrywa

również koszty funkcjonowania, w tym pensji nauczycielskich, tych szkół prywatnych, z którymi podpisało stosowną „umowę stowarzyszeniową”. Przyznawanie niektórych środków niezbędnych do tworzenia i funkcjonowania szkół

wszystkich typów i poziomów nauczania należy wyłącznie do kompetencji ministra edukacji lub jego przedstawicieli. W szczególności kształcenie, przydział miejsca pracy i wynagrodzenie kadry nauczającej leżą w gestii państwa. Tak zwane wydatki pedagogiczne również należą do państwa. Chodzi tu o wyposażenie szkół w sprzęt informatyczny, specjalistyczny elektroniczny, audiowizualny i materiały niezbędne do nauczania technologii (ustawa z 13/07/1983 dotycząca praw i obowiązków urzędników, ustawa o prawach i obowiązkach lokalnych). Ponad 80% wydatków związanych z edukacją finansowanych jest ze środków publicznych: ministerstwa odpowiedzialnego za edukację narodową, innych ministerstw, samorządów terytorialnych. Rodzice oraz przedsiębiorstwa również uczestniczą w finansowaniu edukacji.

Źródło: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji-„Zarządzanie, nadzór i finansowanie oświaty w wybranych państwach Unii Europejskiej

Liczbę scharakteryzowanych systemów finansowania oświaty w innych krajach ograniczyłem do czterech. Już ta liczba pozwala stwierdzić, że powszechną cechą wspólną systemów finansowania oświaty jest dzielenie tego zadania między administrację centralną i lokalną. Jest to potwierdzeniem słuszności przyjętej w Polsce głównej zasady finansowania zadań oświatowych. Istotne różnice pojawiają się w szczegółowych rozwiązaniach. Poszukiwanie wzorcowych szczegółowych rozwiązań całego systemu i proponowanie ich przeniesienia na

grunt Polski nie ma uzasadnienia. Zbyt wiele jest wewnątrzpaństwowych uwarunkowań, które determinują kształtowanie systemu finansowania oświaty.

Należą do nich między innymi:

- 1) Przyjęta konstrukcja ustrojowa państwa;
- 2) Podział administracyjny państwa;
- 3) Kształt ustrojowy samorządu terytorialnego;
- 4) Organizacja systemu podatkowego i innych źródeł dochodów budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) Organizacja ustroju szkolnego;
- 6) Status prawny nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami;
- 7) Organizacja oświaty niepublicznej;
- 8) Organizacja realizacji zadań pozaszkolnych;
- 9) Zakres obowiązku szkolnego;
- 10) Organizacja szkolnictwa zawodowego;
- 11) Organizacja innych segmentów edukacji;
- 12) Uwarunkowania geograficzne, demograficzne i ekonomiczne;
- 13) Struktura własnościowa infrastruktury szkolnej

Zasadne natomiast jest analizowanie poszczególnych jednostkowych rozwiązań, które w ramach doskonalenia systemu można adoptować do polskich warunków. Nie ma to jednak zasadniczego wpływu na generalne rozwiązania systemowe, które oddziaływałyby w istotny sposób na politykę budżetową.

V. Strategiczne- zewnętrzne i wewnętrzne- uwarunkowania procesów rozwojowych w oświacie.

Podstawą rozwoju oświaty powinny być cele jakie wyznaczyło Państwo w strategicznych dokumentach rozwojowych. Oceny ich realizacji można dokonać na podstawie stopnia wykonania wskaźników opisujących ich osiągnięcie oraz analiza narzędzi używanych do ich osiągnięcia.

Szczególnie ważnym jest zabezpieczenie stabilnych warunków finansowania działań pozwalających osiągnąć zakładane cele.

Powyższa ocena w obszarze oświaty jest trudna ze względu na:

- 1) Duże rozproszenie problematyki oświaty w strategicznych dokumentach;
- 2) Mnogość strategii i polityk;
- 3) Brak korelacji między wspomnianymi strategiami i politykami;
- 4) Niską jakość przyjmowanych zestawów wskaźników, które słabo opisują stopień realizacji przyjętych celów;

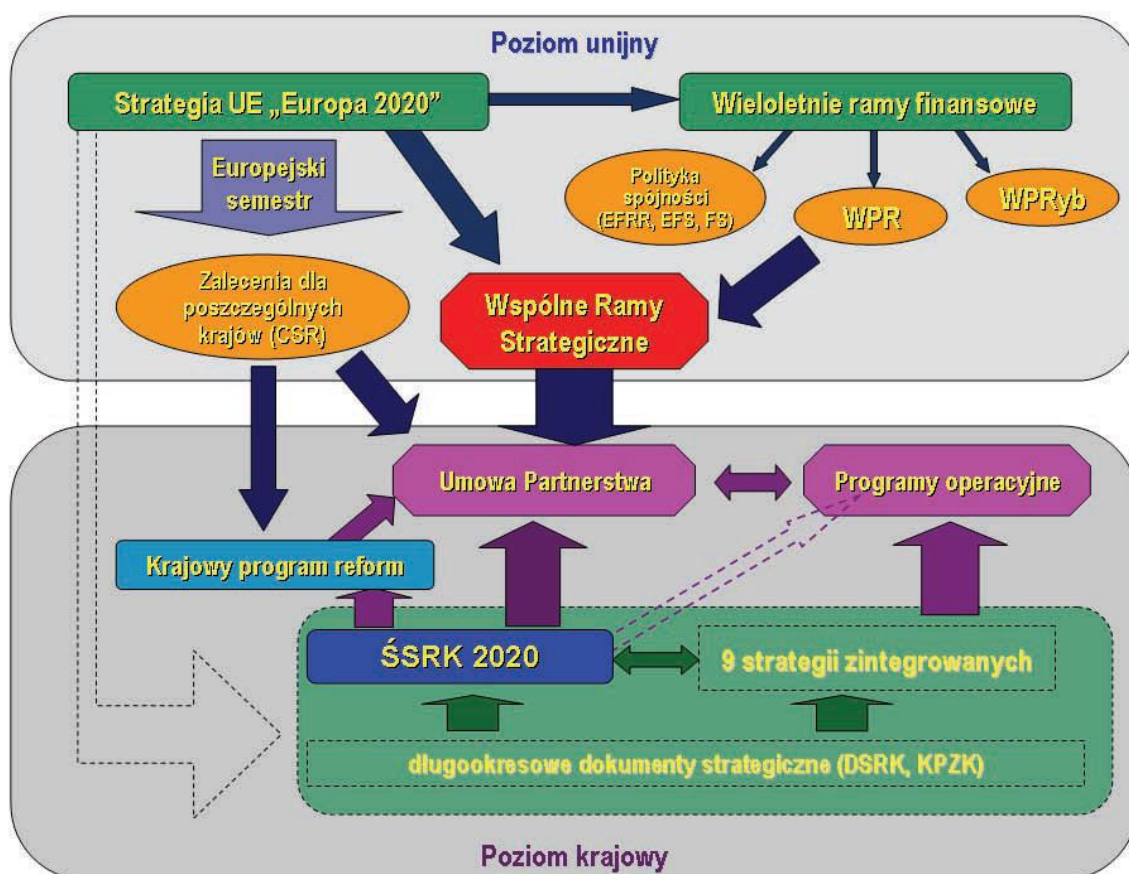

- 5) Słabo zdefiniowane wskaźnikowo finansowanie strategii;
- 6) Doraźność działań podejmowanych w obszarze oświaty;
- 7) Niską jakością projektowania i chaos w wdrażaniu zmian w edukacji;
- 8) Marginalizację budżetu zadaniowego państwa.

Pewną nadzieję (bez oceny jakościowej dokumentów) stwarza proces porządkowania programów strategicznych rozwoju Polski i systemu jego zarządzania. Szkoda, że ten proces rozpoczął się dopiero w 2012 r., czyli w końcowej fazie unijnej perspektywy finansowej 2007-2013.

Krajowe opracowania strategiczne ściśle wiążą się z dokumentami UE.

Schemat zależności między dokumentami krajowymi i unijnymi przedstawia poniższy schemat:

Źródło: ŚSRK 2020

W celu sformułowania rekomendacji w tym zakresie dla polityki budżetowej w obszarze Oświata przedstawiam krótki opis strategicznych dokumentów rozwojowych i system zarządzania.

Do najważniejszych dokumentów strategicznych należy zaliczyć:

1) **Długookresową Strategię Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności** (uchwała Nr 16 RADY MINISTRÓW z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności-M.P. 2013 poz.121)

- DSRK - dokument określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej,

2) **Średniookresową Strategię Rozwoju Kraju 2020** (Uchwała Nr 157 RADY MINISTRÓW z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020-M.P. 2012 poz.882)

-SRK 2020- Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo - dokument stanowiący aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015

3) **strategie rozwoju** (tzw. strategie zintegrowane):

- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki (Ministerstwo Gospodarki)
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej)
- Strategia rozwoju transportu (Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej)
- Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (Ministerstwo Gospodarki)
- Strategia Sprawne państwo (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji)
- Strategia rozwoju kapitału społecznego (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego – Regiony Miasta Obszary wiejskie (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego)
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi)
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP (Ministerstwo Obrony Narodowej)

Oprócz opracowania powyższych strategii, przypisano im dotychczasowe, obowiązujące strategie rozwojowe i polityki.

Tabela 2 Przyporządkowanie obowiązujących i planowanych (kursywa) strategii rozwoju/polityk

docelowe strategie rozwoju	obowiązujące i planowane strategie rozwoju/polityki
Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki	1. Strategia zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2009-2011 2. Aktualizacja do Średniookresowej strategii udzielania gwarancji

	<p>i poręczeń Skarbu Państwa do 2013 roku</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Strategia rozwoju gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeń eksportowych w latach 2006-2009 4. Strategia rozwoju rynku kapitałowego Agenda Warsaw City 2010 (do wyjaśnienia) 5. Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013 6. Strategia przejścia z techniki analogowej na cyfrową w zakresie telewizji naziemnej (2005-2014) 7. Polityka konkurencji na lata 2008-2010 8. Strategia konsolidacji i rozwoju polskiego przemysłu obronnego w latach 2007-2012 9. Strategia Rozwoju Rybołówstwa na lata 2007-2013 10. Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku 11. Strategia zmian wzorców produkcji i konsumpcji na sprzyjające realizacji zasad trwałego i zrównoważonego rozwoju 12. Strategia Polski w odniesieniu do pozaeuropejskich krajów rozwijających się 13. Koncepcja horyzontalnej polityki przemysłowej w Polsce 14. Strategia dla przemysłu stocznioowego (morskie stocznie produkcyjne) na lata 2006-2010 <p><i>Strategia umiędzynarodowienia gospodarki polskiej*</i> <i>Strategia budowy ważnej krajowej infrastruktury badawczej (mapy budowy polskiej infrastruktury badawczej)*</i> <i>Strategia Rozwoju Nauki (do 2015 r.)*</i> <i>Strategia rozwoju sektora kosmicznego w Polsce*</i> <i>Polityka morska Rzeczypospolitej Polskiej*</i></p>
Strategia rozwoju kapitału ludzkiego	<ol style="list-style-type: none"> 15. Strategia polityki społecznej na lata 2007-2013 16. Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia w Polsce 2007-2013 17. Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003–2012 18. Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci 2004-2012 „Polska dla Dzieci” 19. Strategia rozwoju kształcenia ustawicznego do roku 2010 20. Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013 21. Strategia rozwoju sportu w Polsce do roku 2015 <p><i>Strategia Rozwoju Szkolnictwa Wyższego (do 2020 r.)*</i> <i>Strategia uczenia się przez całe życie*</i></p>
Strategia rozwoju transportu	<ol style="list-style-type: none"> 22. Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025 23. Strategia dla Transportu Kolejowego do roku 2013

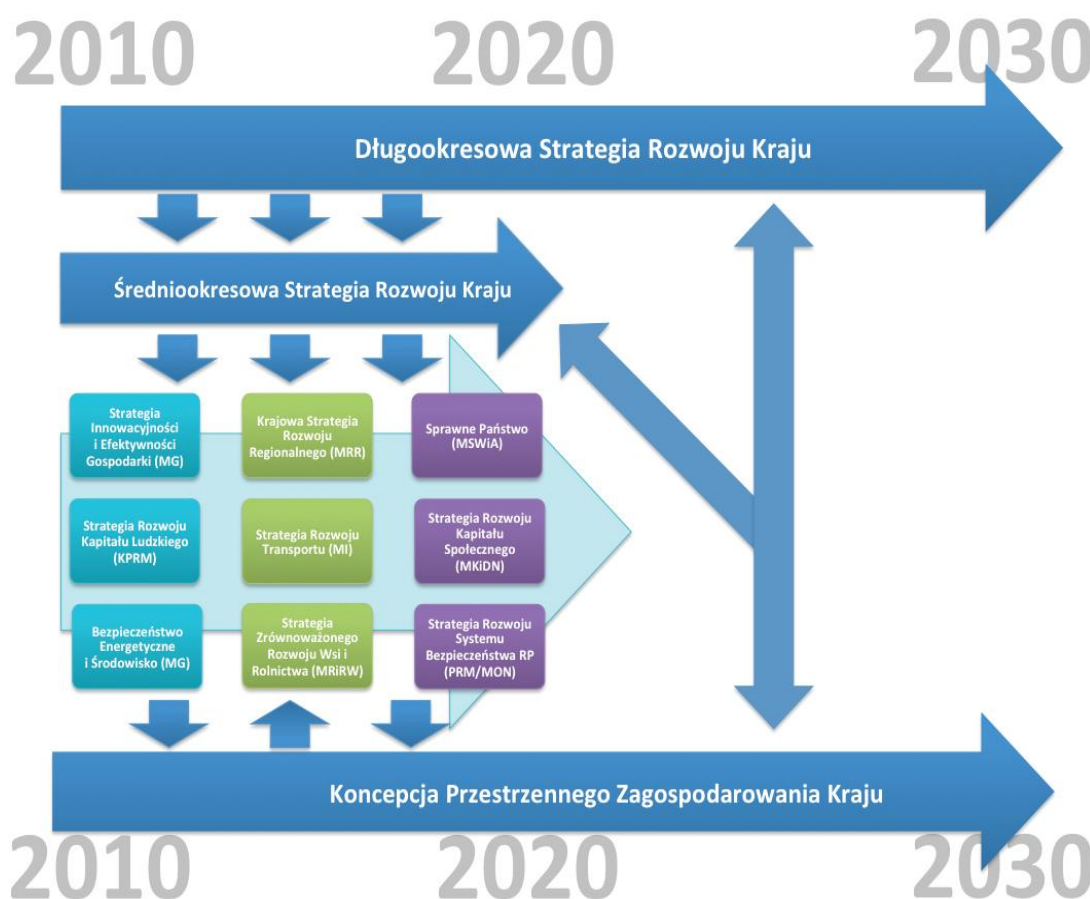
	<p>24. Strategia Rozwoju Portów Morskich do 2015 roku</p> <p>25. Master Plan dla transportu kolejowego w Polsce do 2030 roku</p> <p><i>Strategia modernizacji infrastruktury śródlądowych dróg wodnych</i></p> <p><i>w Polsce do roku 2020*</i></p> <p><i>Strategia Rozwoju Inteligentnych Systemów Transportowych w Polsce (do 2028 r.)*</i></p>
Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	<p>26. Strategia rozwoju energetyki odnawialnej</p> <p>27. Polityka energetyczna Polski do 2025 r. (<i>Polityka energetyczna Polski do roku 2030*</i>)</p> <p>28. Polityka rządu RP dla przemysłu naftowego w Polsce</p> <p>29. Polityka dla przemysłu gazu ziemnego</p> <p>30. Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015</p> <p>31. Polityka klimatyczna Polski wraz z krajową strategią redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020</p> <p>32. Polityka ekologiczna państwa (obecnie na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016)</p> <p>33. Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej (wraz z programem Działań, obecnie na lata 2007-2013, dokument przygotowywany na 7 lat) - rezygnacja ze strategii oznacza konieczność nowelizacji ustawy o ochronie przyrody oraz włączenia problematyki do innych dokumentów</p> <p><i>Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)*</i></p>
Sprawne państwo	<p>34. Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna. II etap wdrażania 2005-2009</p> <p>35. Strategia polityki konsumenckiej na lata 2007-2009</p> <p><i>Ramowa Strategia Promocji Polski do 2015 roku*</i></p> <p><i>Strategia zarządzania zasobami ludzkimi w służbie cywilnej*</i></p>
Strategia rozwoju kapitału społecznego	<p>36. Strategia wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na lata 2009-2015</p> <p>37. Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego do roku 2013</p> <p>38. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 , Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2005-2020</p> <p><i>Polityka audiowizualna*</i></p> <p><i>Strategia digitalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego*</i></p>

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego – Regiony-miasta-obszary wiejskie	39. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020
Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej	40. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej 41. Strategia udziału Sił Zbrojnych RP w operacjach międzynarodowych
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa	42. Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 <i>Kierunki rozwoju obszarów wiejskich*</i>

* *strategie w trakcie opracowywania lub planowane do opracowania* Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Schemat systemu zarządzania przedstawia poniższy schemat.

Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

W dalszej części rozdziału przedstawiam najważniejsze zapisy strategicznych dokumentów dotyczące edukacji ze szczególnym uwzględnieniem problematyki oświatowej.

1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Z punktu widzenia polityki budżetowej w obszarze OŚWIATA w **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności**, na szczególną uwagę zasługują 3 wyzwania:

- 1) Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego- kapitał intelektualny jako główne źródło konkurencyjności Polski w globalnej gospodarce w związku z powiększającym się dystansem Polski wobec rozwiniętych gospodarek świata w obszarze kapitału intelektualnego;
- 2) Sprawne państwo- kompleksowy i aktywnie wdrażany program reform na rzecz państwa, które daje obywatelowi poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość realizacji swoich praw i indywidualnych aspiracji w związku z niesprawnym państwem jako barierą rozwoju oraz niewłaściwą relacją państwo – obywatel;
- 3) Wzrost kapitału społecznego Polski-szanse kapitału rozwojowego 2030 w związku z pułapką kapitału przetrwania i adaptacji.

W ramach celu głównego określono 3 obszary zadaniowe:

CEL GŁÓWNY: poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju.

- 1) obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki(modernizacji) Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (**wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego**) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność;
- 2) obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji) Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski;
- 3) obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności) Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nad-odpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji.

Przedstawionym trzem obszarom strategicznym podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji w podziale tematycznym w sposób następujący:

- 1) W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji)
  - Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna
  - Polska Cyfrowa
  - Kapitał Ludzki**

- Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
- 2) W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji)
  - Rozwój regionalny
  - Transport
- 3) W obszarze efektywności i sprawności państwa (efektywności)
  - **Kapitał Społeczny**
  - **Sprawne Państwo**

W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji) szczególną uwagę zwrócono na edukację:

„Jednym z najważniejszych elementów konkurencyjności i innowacyjności jest edukacja. W okresie transformacji wykształcenie pozostaje czynnikiem kształtującym kulturę społeczną. Zarazem może być, dzięki prowadzeniu odpowiedniej polityki, najlepszym narzędziem wyrównującym szanse i możliwości poprzez wzrost kapitału kulturowego, na czym winna skupiać się szkoła i system

nauczania. Należy przyspieszyć procesy zmian w edukacji tak, by wczesna edukacja przedszkolna, indywidualizacja nauczania, uczenie z wykorzystaniem technik cyfrowych, różnorodność

i nowoczesność oferty programowej szkół wyższych, poprawa transferu: edukacja/ rynek pracy, nowoczesne warunki dla uczenia się przez całe życie, zaowocowały rozwojem nowych kompetencji. Jest ważne, by system edukacji z jednej strony tworzył warunki dla wyrównywania szans między osobami o różnym statusie społecznym, z drugiej zaś, by sprzyjał wylawianiu talentów. Szczególnie istotne wydaje się dalsze dążenie do poprawy jakości w obszarach związanych z naukami przyrodniczymi, matematycznymi i studiami inżynierskimi – co wymaga nakładów, ale zwiększy dopasowanie podaży pracy do potrzeb rynku i gospodarki. Podobnego wsparcia wymagają, przy rosnącym znaczeniu usług, studia oraz kształcenie i szkolenie zawodowe obejmujące szeroko pojęte usługi. Trudno też wyobrazić sobie rozwój kapitału ludzkiego bez radykalnej przebudowy warunków (w tym wskazania źródeł finansowania) dla uczenia się przez całe życie (ang. life long learning), w różnych postaciach i formach: od edukacji formalnej dorosłych, poprzez wykorzystywanie nieformalnych sposobów uczenia się, codziennego (z zastosowaniem najnowocześniejszych technik cyfrowych i interaktywności) oraz w miejscu pracy.”

Źródło: M.P.2013 poz.121

Perspektywę do 2030 roku podzielono na trzy okresy:

1) Lata 2012 – 2015: horyzont krótkoterminowy, w którym dominować mogą problemy bieżącej polityki europejskiej, presja na rozwiązania taktyczne, ale kiedy również trzeba podjąć wysiłek równoważenia finansów publicznych, bez zaprzeczania szans rozwojowych. W tym okresie należy wynegocjować i uruchomić środki europejskie z nowego okresu programowania, co dla wsparcia zasobów rozwojowych ma kluczowe znaczenie.

Zarazem jest to czas przygotowań, budowania fundamentów przyszłego rozwoju, odpowiedzenia na wszystkie kluczowe wyzwania.

2) Lata 2015 – 2020: horyzont średniokresowy, gdzie istotna jest realizacja celów, w powiązaniu ze Średniokresową Strategią Rozwoju Kraju oraz dziewięcioma zintegrowanymi strategiami, a także w spójny sposób z dokumentem programowym UE – „Europa 2020”. Wymaga to stworzenia warunków dla dobrej implementacji, czyli ram działania i planowania większości wydatków (z różnych źródeł, w tym krajowych i europejskich), a także wprowadzenia miar efektywności realizowanych celów.

3) Lata 2020 – 2030: horyzont długookresowy, który oznacza realizację długoterminowych celów, uzyskiwanie widocznych przewag w nowych typach konkurencyjności (rola innowacyjności, ale z efektywnym wykorzystaniem długoterminowych działań w tzw. „trójkącie wiedzy”), racjonalną odpowiedź na wyzwania energetyczno-klimatyczne, ale zarazem czas zmian generacyjnych (problematyka demograficzna), w tym i okres wymiany pokoleniowej w elitach przywódczych kraju.

Tabela 3 Zestaw wskaźników znajduje się w tabeli poniżej. Zaprezentowane tam wskaźniki główne oraz mierniki odpowiadają celowi głównemu, trzem obszarom strategicznym oraz celom strategicznym i związanym z nimi kierunkami interwencji strategicznej:

Obszar strategiczny/cel	Wskaźnik	Wartość 2010	Wartość docelowa 2030
Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki	Udział wydatków rozwojowych w wydatkach sektora publicznego ogółem (w %)	36,2% (2010)	42,1%
	Wyniki testów PISA - odsetek uczniów na najwyższych poziomach osiągnięć (V i VI) w trzech dziedzinach – czytaniu i interpretacji, matematyce, rozumowaniu w naukach przyrodniczych	7,2% w czytaniu i interpretacji; 10,4% w matematyce; 7,6% w naukach przyrodniczych	13% w czytaniu i interpretacji; 15,5% w matematyce; 11,6% w naukach przyrodniczych
	Wyniki testów PISA - odsetek uczniów poniżej drugiego	15,0% w czytaniu i interpretacji; 20,5% w	< 8% w czytaniu i interpretacji < 12% w

	poziomu w trzech dziedzinach – czytaniu i interpretacji, matematyce, rozumowaniu w naukach przyrodniczych	matematyce; 13,1% w rozumowaniu w naukach przyrodniczych	matematyce < 6% w rozumowaniu w naukach przyrodniczych
--	---	--	--

Udział wydatków publicznych przeznaczanych na cele prorozwojowe – jako wydatki prorozwojowe potraktowano wydatki w kategoriach COFOG zdrowie, edukacja i oświata, podkategorie transport, komunikacja, badania podstawowe, zmniejszanie zanieczyszczeń, podkategorie zawierające wydatki na B+R, oraz podkategorie rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybołówstwo (z wagą 0,22), gospodarka ściekami (z wagą 0,8), gospodarka wodna (z wagą 0,5) i kultura. Wskaźnik wskazuje na udział tych wydatków w wydatkach publicznych w ogóle (w %, źródło: GUS).

*Wyniki testów PISA – wyniki testów kompetencji na trzech poziomach: w czytaniu i interpretacji, matematyczne i naukach przyrodniczych uczniów w wieku 15 lat (źródło: Programme for International Student Assessment, OECD).
Źródło: M.P.2013 poz.1214*

2) Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

GLÓWNE OBSZARY INTERWENCJI, CELE I PRIORYTETY ROZWOJOWE

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

I.1.1. Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych

I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych

I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja)

I.1.4. Poprawa jakości prawa

I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

I.2.1. Modernizacja struktury wydatków publicznych

I.2.2. Poprawa efektywności środków publicznych

I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

I.3.1. Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości

I.3.2. Rozwój kapitału społecznego

I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela

I.3.4. Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej

II.1.1. Uzdrawienie finansów publicznych

II.1.2. Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji

II.1.3. Integracja ze strefą euro

II.1.4. Rozwój eksportu towarów i usług

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki

II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki

II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie

II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego

II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności Gospodarczej

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki

II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych

II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań

II.3.3. Zapewnienie kadr dla B+R

II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej

II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych

II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu

II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych

II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami

II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej

II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii

II.6.4. Poprawa stanu środowiska

II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym

II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych

II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

III.2.1. **Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych**

III.2.2. **Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych**

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju

oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.1. **Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach**

III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich

III.3.3. **Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich**

III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej

Tabela 4 Charakterystyka działań w ramach II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i przypisanie ich poszczególnym strategiom.

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
wsparcie dla rozwoju różnych form opieki i wczesnej edukacji dzieci		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, strategii rozwoju województw
doposażenie pracowni szkół i placówek dydaktycznych		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, strategii rozwoju województw
wprowadzenie zmian w zakresie kształcenia i szkolenia: zmiany organizacyjne oraz w zakresie zasad finansowania, przy założeniu dofinansowania działań projakościowych		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
monitoring efektów wdrożenia nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz	ewentualna rewizja podstawy programowej kształcenia ogólnego w kierunku jeszcze	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia

reformy systemu szkolnictwa wyższego pod kątem kształcenia kluczowych kompetencji i postaw (kompetencje językowe, umiejętności dostosowane do wymogów rynku pracy-praktyki zawodowe, zdolność kreatywnego myślenia); stworzenie i wdrożenie nowego modelu pracy z uczniem zdolnym; upowszechnienie pracy zespołowej podczas zajęć oraz nowoczesnych technologii komunikacyjnych i informacyjnych jako środków dydaktycznych; personalizacja procesu kształcenia	silniejszego jej zorientowania na kształcenie kluczowych kompetencji i postaw	Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
doskonalenie systemu egzaminów zewnętrznych i silniejsze zorientowanie ich na ocenę kompetencji kluczowych; doskonalenie ewaluacji jako narzędzia służącego ocenie pracy szkół; zmiany w systemie ocen osiągnięć uczniów w kierunku oceny umiejętności rozwiązywania problemów		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
upowszechnianie edukacji cyfrowej		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, strategii rozwoju

		województw
podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadry – wprowadzenie modelu kształcenia kadry kładącego nacisk na pracę zespołową oraz doświadczenie praktyczne, wykorzystanie nowoczesnych technologii, kształcenie kompetencji i kwalifikacji; podniesienie jakości i znaczenia praktyk/stażu nauczycielskiego		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego
upowszechnienie uczenia się dorosłych w oparciu o najbardziej efektywne formy, tj. krótkie formy kursowe zgodne z potrzebami osób uczących się oraz uczenie się w pracy i środowisku zaangażowania społecznego; opracowanie modelu finansowania uczenia się dorosłych wspierającego najbardziej efektywne formy oraz zapewniającego ich powszechną dostępność, w oparciu o montaż finansowy ze środków publicznych, środków pracodawców oraz środków osób uczących się		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Strategia Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategię rozwoju województw
wdrożenie nowego modelu kształcenia zawodowego opartego na uczeniu się praktycznym i na elastycznych ścieżkach uczenia się, a na poziomie wyższym o profilu praktycznym - promocja edukacji zawodowej i technicznej, itp.; stworzenie możliwości lepszej współpracy między szkołami zawodowymi a przedsiębiorcami ; zapewnienie możliwości potwierdzenia kompetencji uzyskanych w drodze uczenia się poza formalnego i nieformalnego,		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, strategię rozwoju województw
wprowadzenie zintegrowanego systemu poradnictwa edukacyjnozawodowego świadczonego przez współpracujące instytucje systemu oświaty i rynku pracy		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego
określenie „zawodów deficytowych”; przetestowanie	wdrażanie nowej koncepcji polityki w zakresie	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,

różnych instrumentów pozyskiwania pracowników zagranicznych, których niedobór będzie odczuwalny w kolejnych latach; przygotowanie nowej koncepcji polityki w zakresie przyjmowania emigrantów zarobkowych ukierunkowanej na elastyczne uzupełnienia niedoborów na rynku pracy	przyjmowania imigrantów zarobkowych	strategie rozwoju województw
promowanie i wspieranie działań o charakterze prozdrowotnym i profilaktycznym w odniesieniu do chorób zawodowych i cywilizacyjnych		Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategię rozwoju województw

Źródło: M.P.2012 poz.882

Tabela 5 Planowane środki rozwojowe na edukację (wg klasyfikacji COFOG)

wydatki rozwojowe	2011	2020	średniorocznie w latach 2011-2020	razem 2011-2020	2011	2020
	mln zł				% PKB	
Edukacja	82 068	108 065	93 595	935 951	5,6%	5,4%

Źródło: M.P.2012 poz.882

Tabela 6 Strategiczne zadania państwa, priorytety rozwojowe w perspektywie średniookresowej oraz sposób ich realizacji i skala wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych (wg klasyfikacji COFOG35)

Strategiczne zadania państwa i priorytety ŚSRK	Sposób realizacji i skala wydatków
II.1.1. Uzdrawienie finansów publicznych Modernizacja struktury wydatków publicznych, w tym zwiększenie udziału wydatków rozwojowych (realokacja wydatków publicznych, stopniowe zastępowanie wydatków ze środków UE finansowaniem krajowym). Zmiany zarządzania politykami publicznymi (m.in.	Wzrost nakładów modernizacyjnych z 16,4% w 2010 r. i 16,9% PKB w 2011 r. do 17,6,% PKB w 2020 r.

terytorializacja polityk publicznych) oraz zasad finansowania zadań z nich wynikających.	
II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej Wdrożenie kompleksowych rozwiązań w zakresie polityki prorodzinnej (elastyczne formy zatrudnienia, różne formy opieki nad dzieckiem, polityka mieszkaniowa itp.).	Utrzymanie nakładów na edukację przedszkolną i podstawową na poziomie ok.1,8-1,9% PKB do 2020 r. (mimo negatywnych trendów demograficznych)
II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Modernizacja systemu kwalifikacji zawodowych oraz zapewnienie przekwalifikowania pracowników restrukturyzowanych przedsiębiorstw. Zmiany w systemie edukacji i szkolnictwa wyższego sprzyjające podniesieniu jakości nauczania i budowie społeczeństwa opartego na wiedzy.	Utrzymanie nakładów na Edukację na poziomie 5,4-5,6% PKB do 2020 r. (mimo negatywnych trendów demograficznych)

Źródło: M.P.2012 poz.882

Należy zauważyć, że mimo stałego wzrostu nakładów na edukację, ich udział w wydatkach rozwojowych będzie sukcesywnie malał z 33,0% w 2011 r. do 30,5% w 2020 r. W przypadku wydatków na edukację, udział w PKB zostanie utrzymany do 2020 r. mniej więcej na tym samym poziomie, nastąpi natomiast reorientacja ich struktury.

Tabela 7 Tabela wskaźników ŚSRK w obszarze oświaty

WSKAŹNIKI KLUCZOWE				
lp.	Wskaźnik	Wartość w roku bazowym (2010)	Wartość w roku Docelowym (2020)	Źródła dla 2010 r.
5	Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) // Miejsce w rankingu	0,795 // 41.	0,820 // ≤35.	UNDP
WSKAŹNIKI SZCZEGÓŁOWE				
I. Sprawne i efektywne państwo				
1.2 Zapewnienie środków na działania rozwojowe				
Wskaźnik główny:				
1	Udział wydatków publicznych przeznaczonych na cele prorozwojowe w	16,4	17,6	6 IBS na podst. danych GUS

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	PKB (w %)			
II. Konkurencyjna gospodarka				
2.4 Rozwój kapitału ludzkiego				
Wskaźnik główny:				
1	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata// 55-64 lata (w %)	26,3//34,0	30 // 40	GUS
Wskaźniki pomocnicze:				
2	NEET – odsetek osób w wieku 25-29 lat niepracujących i nieuczestniczących w kształceniu i szkoleniu (w %)	21,7	18	EUROSTAT
5	Wyniki badania PISA - odsetek uczniów poniżej drugiego poziomu osiągnięć w trzech dziedzinach: czytanie i interpretacja (C), matematyka (M) oraz rozumowanie w naukach przyrodniczych (P)	(C) 15 ; (M)20,5; (P) 13,1 (PISA 2009)	(C) 11 ; (M) 16; (P) 10	OECD
5a	Wyniki badania PISA - odsetek uczniów powyżej czwartego poziomu osiągnięć w trzech dziedzinach: czytanie i interpretacja (C), matematyka (M) oraz rozumowanie w naukach przyrodniczych (P)	(C) 7,2 ; (M)10,4; (P) 7,6 (PISA 2009)	(C) 10 ; (M) 13; (P) 10	OECD
6	Wskaźnik upowszechnienia wczesnej Edukacji (w %) ogółem//miasto//wieś	77,1//89,5//60,2	90//100//80	GUS
8	Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu (w %)	5,3	10-15	GUS
III. Spójność społeczna i terytorialna				
3.1 Integracja społeczna				
Wskaźniki pomocnicze:				
2	Młodzież niekontynuująca nauki (w %)	5,4	4,5	GUS

Źródło: M.P.2012 poz.882

3) Strategie rozwoju(zintegrowane)

Spośród strategii rozwoju (tzw. strategii zintegrowanych) dla oświaty najistotniejszą jest **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.**

Zapisy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego bezpośrednio wpisują się w cele Strategii Rozwoju Kraju 2020.

W szczególności odnoszą się one do priorytetów opisanych w dwóch następujących obszarach strategicznych: Konkurencyjna gospodarka (cele: zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz rozwój kapitału ludzkiego), a także Spójność społeczna i terytorialna (cele: integracja społeczna oraz zapewnienie dostępu i określonych standardów usług społecznych). Należy też zaznaczyć, że SRKL nie wyczerpuje wszystkich źródeł rozwoju kapitału ludzkiego i że niektóre z nich (np. prosperujące i innowacyjne firmy, instytucje kultury etc.) są objęte zakresem innych strategii zintegrowanych.

Głównym celem działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Cele i kierunki interwencji Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego:

5.1 Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia

5.2 Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych

5.3 Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

5.4 Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej

5.5 Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli

Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli będzie realizowany poprzez następujące kierunki interwencji:

- Poprawa dostępności i jakości wczesnej edukacji, w szczególności na terenach wiejskich oraz zorientowanie jej na wspieranie, a nie zastępowanie rodziców.
- Szersze otwarcie szkół na współpracę z rodzicami i otoczeniem społecznym, zapewnianie w szkołach zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego otoczenia. Rozwijanie dodatkowych zajęć edukacyjnych uzupełniających edukację szkolną, rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz wspomagających rodziców w wychowaniu.
- Poprawa jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach oraz rozwój kreatywności i innowacyjności osób uczących się (indywidualizowanie i od-schematyzowanie kształcenia w szkołach, placówkach oświatowych i uczelniach, ukierunkowanie kształcenia i szkolenia na zdobywanie kompetencji kluczowych i umiejętności współpracy).

- Lepsze dopasowanie kształcenia i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach do potrzeb gospodarczych i społecznych oraz wymagań rynku pracy m.in. poprzez zwiększanie zaangażowania podmiotów gospodarczych i społecznych w procesy kształcenia i szkolenia.
- Podniesienie poziomu i dostosowanie do oczekiwań pracodawców modelu szkolnictwa zawodowego.
- Poprawa jakości edukacji na poziomie wyższym.
- Poprawa jakości kształcenia i szkolenia nauczycieli oraz innych osób nauczających, w tym zwiększenie społecznego prestiżu i konkurencyjności ich zawodu.
- Promowanie ambitnych szkoleń zawodowych zdolnych do konkurencyjności z ofertami w UE.
- Upowszechnienie uczenia się dorosłych, w tym w oparciu o kształcenie praktyczne (zwłaszcza uczenie się w pracy) oraz lepsze dopasowanie szkoleń dorosłych do potrzeb społeczno-gospodarczych, a także lepsza dostępność kształcenia ustawicznego.
- Rozwój krajowego systemu kwalifikacji oraz systemu walidacji (w tym potwierdzania kompetencji nabytych również poza obszarem edukacji formalnej) i systemów gromadzenia i transferu osiągnięć edukacyjnych (spójnych z europejskimi systemami ECVET i ECTS).
- Rozszerzanie stosowania narzędzi cyfrowych w kształceniu i szkoleniu.
- Rozwijanie poradnictwa edukacyjno-zawodowego ułatwiającego poruszanie się wśród zindywidualizowanych ofert kształcenia i szkolenia.
- Rozwijanie polityki edukacyjnej opartej na faktach.
- Upowszechnienie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów i studentów szkół wyższych oraz wspieranie przedsiębiorczości młodych, w tym przedsiębiorczości społecznej.

Wskaźniki Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 opisane są w Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020.

4) Krajowy Program Reform KPR

Na bazie dokumentów strategicznych opracowywane są aktualizacje KPR. Aktualizacja KPR 2013/2014 uwzględnia priorytety zawarte w Rocznej Analizie Wzrostu Gospodarczego na 2013 r. i potwierdzone w konkluzjach Rady Europejskiej z 14-15 marca 2013 r., dotyczących konsolidacji fiskalnej, działań dla ograniczenia bezrobocia, zwłaszcza wśród młodzieży, wsparcia dla wzrostu gospodarczego i konkurencyjności na jednolitym rynku oraz redukcji obciążeń regulacyjnych. Obok wymienionych wyżej dokumentów unijnych, bazą dla przygotowania Aktualizacji KPR 2013/2014 stanowiła również przyjęta przez Radę Ministrów 25 września 2012 r. Strategia Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka,

sprawne państwo (SRK 2020), a także już przyjęte lub procedowane w ramach Rady Ministrów strategii zintegrowane.

Wybrane zmiany w obszarze OŚWIATA:

1) Zapewnienie powszechności wychowania przedszkolnego (MEN).

Prowadzone będą działania mające na celu systematyczne zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego, zakończone zapewnieniem wszystkim dzieciom w wieku od 3 do 5 lat miejsca realizacji wychowania przedszkolnego w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego.

Dodatkowe wsparcie na rozwój edukacji przedszkolnej przekazane zostanie z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Środki przeznaczone będą na modernizację oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych.

Harmonogram działań

- Przewidywany termin przyjęcia przez Radę Ministrów projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw – II/III kwartał 2013 r.

Finansowanie

Działanie, jako zadanie własne jednostek samorządu terytorialnego, będzie finansowane z budżetów samorządów, a ponadto wsparte środkami z budżetu państwa.

Wsparcie rozwoju edukacji przedszkolnej jest prowadzone również z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, w ramach którego możliwe jest tworzenie przedszkoli, wsparcie istniejących przedszkoli (w tym również funkcjonujących innych form wychowania przedszkolnego) w celu umożliwienia większej liczbie dzieci korzystania z wychowania przedszkolnego. Na powyższe cele zaplanowano w latach 2007-2013 łącznie prawie 370 mln euro. Od 2013 przeznaczono dodatkowo 53,7 mln euro na modernizację oddziałów przedszkolnych zlokalizowanych przy szkołach podstawowych.

2) Zmiany w zakresie edukacji

Polska wg danych Komisji Europejskiej, jako jedno z niewielu państw UE osiągnęła w 2010 r. zalecane wartości w zakresie 4 z 5 najważniejszych wskaźników rozwoju edukacji w Europie. Podobnie może być w zakresie osiągnięcia zalecanych wartości 2 wskaźników celu edukacyjnego strategii „Europa 2020” dotyczącego podniesienia poziomu wykształcenia. Zalecana wartość jednego z tych wskaźników, dotyczącego zmniejszenia odsetka młodzieży niekontynuującej nauki do najwyżej 10%, jest już w Polsce osiągnięta. Wartość drugiego wskaźnika, dotyczącego zwiększenia odsetka osób w wieku 30-34 lat z wykształceniem wyższym do co najmniej 40%, jest możliwa do osiągnięcia już w połowie obecnej dekady. Mając na uwadze znaczenie obszaru edukacji dla rozwoju życia społeczno-gospodarczego, Polska wyznaczyła sobie cele ambitniejsze niż w UE.

W związku z dobrymi wynikami w upowszechnianiu edukacji monitorowanymi z wykorzystaniem wspomnianych powyżej wskaźników, główny nacisk w obszarze edukacji jest obecnie położony na działania mające na celu sprostanie wyzwaniom

przed którymi stoi ten obszar w Polsce. Są to m.in. :

- poprawa dostępności form wczesnej edukacji i opieki, w tym edukacji;
- lepsze dostosowanie kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy;
- poprawa jakości edukacji (jakości pracy szkół i placówek edukacyjnych) doskonalenie metod i warunków nauczania i wychowania, ulepszanie organizacji pracy oraz podnoszenie kompetencji kadry;
- opieranie polityki edukacyjnej na kompleksowej i spójnej strategii uczenia się przez całe życie, ze szczególnym uwzględnieniem poprawy w zakresie upowszechnienia uczenia się dorosłych.

3) Główne działania w oświacie zaplanowane na lata 2013-2014

a) Przyjęcie dokumentu strategicznego „Perspektywa uczenia się przez całe życie” (MEN - przewodniczący Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji)

Przyjęcie dokumentu strategicznego „Perspektywa uczenia się przez całe życie” wypełni zobowiązania podjęte przez Polskę jako kraju członkowskiego Unii Europejskiej w zakresie tworzenia kompleksowej i spójnej polityki LLL (lifewide lifelong learning). Dokument odpowiada na szereg wyzwań, które stoją obecnie przed kształceniem i szkoleniem w Polsce (przyjmując, że szkolenie, w tym zwłaszcza szkolenie osób dorosłych, wychodzi poza zakres systemu edukacji i dotyczy w zasadzie wszystkich resortów). Cele strategiczne wskazane w „Perspektywie (...)” mają charakter celów jakościowych – definiowanych w kontekście nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego i innowacyjnej gospodarki. Tymi celami są:

1. Kreatywność i innowacyjność osób,
2. Przejrzysty i spójny krajowy system kwalifikacji,
3. Różnorodna i dostępna oferta form wczesnej opieki i edukacji,
4. Kształcenie i szkolenie dopasowane do potrzeb gospodarki i zmian na rynku pracy,
5. Środowisko pracy i zaangażowanie społeczne sprzyjające upowszechnieniu uczenia się dorosłych.

Powyższe cele odnoszą się do wszystkich form uczenia się (w kontekście formalnym, poza formalnym i nieformalnym) realizowanych na wszystkich etapach życia, od najmłodszych do najstarszych lat życia. W pierwszych dwóch wymienionych celach akcentuje się potrzebę poprawy jakości edukacji formalnej na wszystkich poziomach z jednoczesnym szerszym otwarciem jej na uczenie się praktyczne, zespołowe oraz inne niż formalne. W ramach tego podkreśla się, że procesy edukacyjne promujące kreatywność i innowacyjność powinny być spójne z systemami identyfikacji, oceny i uznawania efektów uczenia się, tj. nadawania im statusu kwalifikacji. Ostatnie trzy cele są odpowiedzią na diagnozę najslabiej rozwiniętych obszarów uczenia się w Polsce, to znaczy: wczesnej opieki i edukacji w całym okresie poprzedzającym obowiązkowe kształcenie, tj. już od wieku 0 (cel 3), dostosowania

kształcenia i szkolenia do potrzeb gospodarki (cel 4) oraz uczenia się dorosłych (cel 5).

Harmonogram działań

– Przewidywany termin przyjęcia dokumentu przez Radę Ministrów – II kwartał 2013 r.

b) Krajowe Ramy Kwalifikacji (MEN - przewodniczący Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji)

By zaspokoić oczekiwania i potrzeby związane ze zmianami zachodzącymi na rynku pracy, rozwojem technologicznym oraz procesami demograficznymi, a także, aby ułatwić obywatelom rozwój zawodowy i osobisty nie tylko w przestrzeni krajowej, ale również europejskiej prowadzone są prace nad modernizacją krajowego systemu kwalifikacji. Od lipca 2010 r. Instytut Badań Edukacyjnych realizuje projekt systemowy „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie”, w ramach którego podjęto działania poprzedzające ustanowienie i wdrożenie zintegrowanego systemu kwalifikacji, opartego na Polskiej Ramie Kwalifikacji. W ramach projektu przygotowano m.in.: projekt Polskiej Ramy Kwalifikacji; założenia instytucjonalne i organizacyjne krajowego rejestru kwalifikacji; koncepcję zasad zapewniania jakości kwalifikacji w tym założeń dotyczących zasad walidowania efektów uczenia się (procedur potwierdzania kompetencji), osiągniętych w trybie uczenia się poza formalnego i nieformalnego; zasad przypisywania poziomów do kwalifikacji (w ramach projektu wstępnie poziomy zostaną określone dla 350 kwalifikacji z różnych sektorów).

Harmonogram działań

– Przewidywany termin opracowania rozwiązań dla budowy Krajowego Systemu Kwalifikacji – 2013 r.

– Przewidywany termin przeprowadzenia pilotażu opracowanych rozwiązań oraz przygotowanie do ich wdrożenia – lata 2014-2015

– Rozpoczęcie wdrażania rozwiązań – 2015 r.

Finansowanie : Budżet prac nad KRK w ramach projektu systemowego „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2010-2013 wynosi ok. 35,9 mln zł, z czego w 2013 r. ok. 16 mln zł. Kontynuacja prac nad rozwojem krajowego systemu kwalifikacji, w tym m.in. pilotaż wypracowanych dotąd rozwiązań, planowana jest w ramach kolejnego projektu systemowego, który będzie realizowany w latach 2013-2015. Wstępnie w 2013 r. w ramach tego projektu zaplanowano wydanie 5 mln zł.

c) Realizacja projektu „Biznes dla edukacji” dotyczącego aktywizacji pracodawców na rzecz włączenia się w organizację edukacji formalnej na wszystkich poziomach (MPiPS/PARP)

Projekt systemowy „Biznes dla edukacji” ma na celu promowanie praktycznej współpracy przedsiębiorców z placówkami kształcącymi potencjalnych pracowników, uczelniami oraz szkołami zawodowymi.

W latach 2013/2014 w ramach projektu realizowana będzie kampania promująca zarządzanie zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie w dłuższej perspektywie. Obranie takiego horyzontu czasowego oznacza dla przedsiębiorstwa mniejsze nakłady na szkolenia nowozatrudnionych osób oraz skrócenie okresu potrzebnego na ich wdrożenie.

Kluczowym działaniem projektu będzie realizacja 11 Programów Edukacyjnych.

Wyłonione w trakcie konkursu przedsiębiorstwa będą mogły skorzystać z pomocy o charakterze organizacyjnym i merytorycznym w zakresie animacji współpracy pomiędzy przedsiębiorstwem i wybraną placówką kształcenia oraz pomoc przy opracowaniu założeń Programu Edukacyjnego. Celem Programów będzie wypracowanie takich form współpracy pomiędzy danym przedsiębiorstwem a wybraną przez niego placówką edukacyjną, które zwiększą wiedzę, umiejętności i kompetencje uczniów i studentów oraz sprawią, że będą one dostosowane do potrzeb rynku pracy.

Realizacja Programów Edukacyjnych przyczyni się również do wzrostu kompetencji społecznych młodych osób potrzebnych w zawodzie, w którym się kształcą.

Harmonogram działań:

– Realizacja 11 Programów Edukacyjnych oraz 14 seminariów regionalnych – do końca 2014 r.

Finansowanie:

Środki finansowe przewidziane na realizację zadania w latach 2013-2014 wynoszą odpowiednio: 4 i 4,3 mln zł.

5) Wieloletni Plan Finansowy Państwa (WFPF)

Wieloletni Plan Finansowy Państwa (WFPF) jest podstawą do planowania budżetu zadaniowego.

Opracowana po raz czwarty, począwszy od roku 2010, aktualizacja Wieloletniego Planu Finansowego Państwa (WFPF) określa średnioterminowe ramy dla planowania budżetu państwa.

Zadania oświatowe określone są jako funkcja 3- Edukacja, wychowanie i opieka

Zadania realizowane w ramach tej funkcji służą podwyższeniu jakości wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczeństwa, zapewnieniu powszechnego dostępu do nauki, jak również wspieraniu

funkcji wychowawczej, opiekuńczej i profilaktycznej realizowanej przez szkoły i inne placówki oraz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Funkcja obejmuje zadania w zakresie edukacji, wychowania i opieki, które dotyczą m.in. wychowania przedszkolnego, wychowania i szkolnictwa podstawowego oraz gimnazjalnego, kształcenia

ogólnokształcącego, specjalnego i zawodowego, określania programów, podręczników i środków dydaktycznych nauczania, systemu egzaminów zewnętrznych, organizowania pomocy stypendialnej dla uczniów, pragmatyki zawodowej nauczycieli. W ramach funkcji 3 została ujęta subwencja oświatowa. W obszarze tym ujęte są również działania rządu w sprawach młodzieży. Ważnym elementem w tym obszarze jest rozwój szkolnictwa wyższego – zapewnienie obywatelom możliwości kształcenia na poziomie wyższym jest istotnym zadaniem państwa, dlatego też wspierane są działania mające na celu upowszechnienie wyższego wykształcenia w społeczeństwie polskim. Zakres funkcji wpisuje się w realizację szczegółowego celu:

„Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji” w ramach Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, jak również w cel szczegółowy 5 „Podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli”, określony w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.

Wydatki budżetu państwa (w mld zł) 2013

Prognoza 2014-2016 (łącznie wydatki)

53,7

163,5

Na realizację zadań w ramach funkcji 3 planuje się przeznaczyć łącznie w latach 2013-2016 kwotę 217,2 mld zł. Ponadto w rezerwie celowej zaplanowano dodatkowe środki z przeznaczeniem m.in. na podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli szkół wyższych. Ich ujęcie w rezerwie celowej zarówno w roku 2014, jak i 2015, wynika jedynie z metodologii rozdziału poszczególnych wydatków w różnych funkcjach. Poza tym w rezerwie celowej (funkcja 4) ujęte zostały również środki na wsparcie wychowania przedszkolnego, które co do istoty mieści się w zadaniach własnych jednostek samorządu terytorialnego. Tym niemniej rząd podjął decyzję o wprowadzeniu programu wsparcia tych działań (od września 2013 r.), którego głównym celem jest obniżenie kosztów ponoszonych przez rodziców za pobyt dzieci w przedszkolu. Mając to na uwadze, faktyczne wydatki związane z realizacją wskazanych powyżej celów będą znaczne wyższe niż wykazane jedynie w funkcji 3.

Tabela 8 Cele i mierniki w obszarze oświata w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa

Cel	Miernik Nazwa	Wartość miernika			
		2012 Wykonanie	2013	2014-2015	2016
Podniesienie poziomu jakości kształcenia	Liczba aktywnych zawodowo pracujących z wyższym wykształceniem w liczbie aktywnych zawodowo pracujących ogółem	28,13	29,5	wzrost	30,8
	Liczba absolwentów poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe (1) lub maturalny (2) w stosunku do liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystąpili do egzaminu (w %)	1) 70 2) 86	1) 66 2) 82	1) wzrost 2) stabilna	1) 69 2) 82
Osiągnięcie do 2020 r. 90% wskaźnika upowszechnienia przedszkolnego	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (w %)	72,7*	76	wzrost	86

* Na podstawie danych Systemu Informacji Oświatowej w oparciu o dane demograficzne sprzed spisu powszechnego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Cel dla funkcji 3 – Podniesienie poziomu jakości kształcenia, mierzony jest przy zastosowaniu dwóch mierników. Liczba aktywnych zawodowo pracujących z wyższym wykształceniem w liczbie aktywnych zawodowo pracujących ogółem, który w latach 2013-2016 wzrasta, co wpisuje się w realizację celu – Podniesienie poziomu jakości kształcenia. Osiągnięte w 2012 r., wyższe od planowanych później wartości dla drugiego z mierników, związane były z (1) możliwością przystępowania do egzaminu na dotychczasowych zasadach przez osoby, które kształciły się wg starej podstawy programowej oraz (2) większą liczbą przystępujących do egzaminu maturalnego spośród osób, które wcześniej nie zdały matury. Liczba absolwentów poszczególnych typów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe (1) lub maturalny (2) w stosunku do liczby absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, którzy przystąpili do egzaminu (w %), w latach 2013-2016 wzrasta, jeśli chodzi o egzaminy zawodowe (1), a w przypadku matur (2) utrzymuje się na tym samym poziomie. Zakładany wzrost wartości miernika wynika z trendu zwiększonego zainteresowania zdaniem egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodów u absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Drugi cel w ramach funkcji 3 Edukacja, wychowanie i opieka związany jest z upowszechnieniem wychowania przedszkolnego i stworzeniem warunków do objęcia do roku 2020 wychowaniem przedszkolnym co najmniej 90% dzieci w wieku 3-5 lat. Zgodnie z obecnie obowiązującym prawem, od 1 września 2014 r. wszystkie dzieci 6-letnie zostaną objęte edukacją szkolną. Prognozy zakładają stały wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i osiągnięcie wartości 86% w 2016 r., co oznaczać będzie wzrost o 13 p.p. w stosunku do ok. 73% odnotowanych w 2012 r. Sprzyjać temu będzie wsparcie rządu dla obniżenia cen za jedną godzinę pobytu dziecka w przedszkolu do 1 zł.

5) Budżet zadaniowy

Budżet zadaniowy realizuje założenia zawarte w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa w danym roku budżetowym.

Tabela 9 Przykład budżetu zadaniowego w obszarze oświaty na 2014 r.

Kod klasyfikacji zadaniowej	Nazwa funkcji/zadania	Cel/-e	Cz. budż.	Dz.	Kwota ogółem (7+8)	Planowane wydatki na 2014 rok		Miernik		
						Budżet państwa	Budżet środków w europejskich	Nazwa	Wartość	
									Baza*	2014 r.
3	Edukacja, wychowanie i opieka				56 045 681	54 830 260	1 215 421			

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3.1. W	Oświa ta i wych owani e	Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia i wychowania	2 4		828	828		Liczba uczniów kształcenia artystycznego, którzy otrzymali promocję do następnej klasy w stosunku do liczby uczniów rozpoczynających naukę w danej klasie (w %)	92,53	95,3 5	
				80	185	185	0				
				85	794 565	794 565	0				
	Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia i wychowania / Zwiększenie powszechności edukacji przedszkolnej		30		730	358 367	372	Odsetek uczniów którzy ukończyli szkołę ponadgimnazjalną w relacji do wszystkich uczniów, którzy ją rozpoczęli (w %)	82,6 83	83,6	
				15	462	1 000	1 000				0
				75	1 000	1 000	0				
				80	10 599	10 449	150				
				80	708 648	336 703	371 945				
				85	2 215	2 215	0				
	Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia i wychowania	31		197	169 223	27 826	Liczba beneficjentów objętych edukacją, wychowaniem i opieką w strukturach Ochotniczych Hufców Pracy (w os.)	107.2 31	107. 20		
			85	049	169 223	27 826					
		32		186	176 894	9 534	Liczba uczniów i słuchaczy kształcących się w szkołach i placówkach rolniczych w roku kalendaryzowym (w os.)	11.33 2	12.5 96		
			80	428	156 084	9 534					
			85	618	20 810	20 810				0	
		3		44	44	0	Liczba nauczycieli	100	0		

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

			3	01 0	44	44	0	szkół rolniczych - odbiorców usług edukacyjnych w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w stosunku do liczby odbiorców takich usług w roku poprzednim (w %)		
			3		4 368	655	3 713	Liczba pracowników wymiaru sprawiedliwości i prokuratury przeszkolonych w ramach projektów systemowych PO KL (w os.)	10.53 7	6.50 0
			4	75 5	4 368	655	3 713			
3.1.	Oświata i wychowanie	Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia i wychowania	3		42 124	42 124	0	Liczba osób, które skorzystały z form doskonalenia i przygotowania zawodowego prowadzonego przez KSSiP w okresie sprawozdawczym	20.48 4	14.8 80
W			7	75 5	42 124	42 124	0			
			4		48 011	47 611	400	Odsetek absolwentów szkół leśnych w danym roczniku w relacji do wszystkich uczniów szkół leśnych rozpoczynających naukę w danym roczniku (w %)	88,6	91
			1	75 0	670	670	0			
				80 1	32 325 31	31 925	400			
				85 4	15 016	15 016	0			
			4		300	300	0	Ocena jakości otwartych szkoleń z zakresu protokołu	nd.	3
			5	75 0	300	300	0			

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

						dypłomatycznego i polityki zagranicznej (skala ocen 1-4, gdzie 1- niedostateczna, 2 dostateczna, 3-dobra, 4- bardzo dobra)		
	4		7 001	7 001	0	Liczba osób kadr medycznych, które zdały egzamin specjalizacyjny do liczby osób, które przystąpiły do egzaminu (w %)	80	80
	6	851	7 001	7 001	0			
	75		1 201	339	862	Liczba osobodni szkoleniowych służących usprawnieniu i podnoszeniu jakości tworzenia i publikacji prawa (w szt.)	2.559	2.300
		5	0	1 201	339			
	82		39 499	39 499	0	nie dotyczy		
		758	39 499	39 499	0			
W - Zapewnienie skutecznego i efektywnego nadzoru nad jakością kształcenia i wychowania	85		200	200 652	127	W - Stosunek łącznej liczby kontroli i ewaluacji wykonanych w danym roku w zakresie nadzoru pedagogicznego do liczby wszystkich szkół i placówek nadzorowanych (w szt.)	b.d.	20.6 20/5 6.17 6
		750	451	451	0			
		801	172	172 448	127			
		854	27 753	27 753	0			

Źródło: Ustawa budżetowa 2014

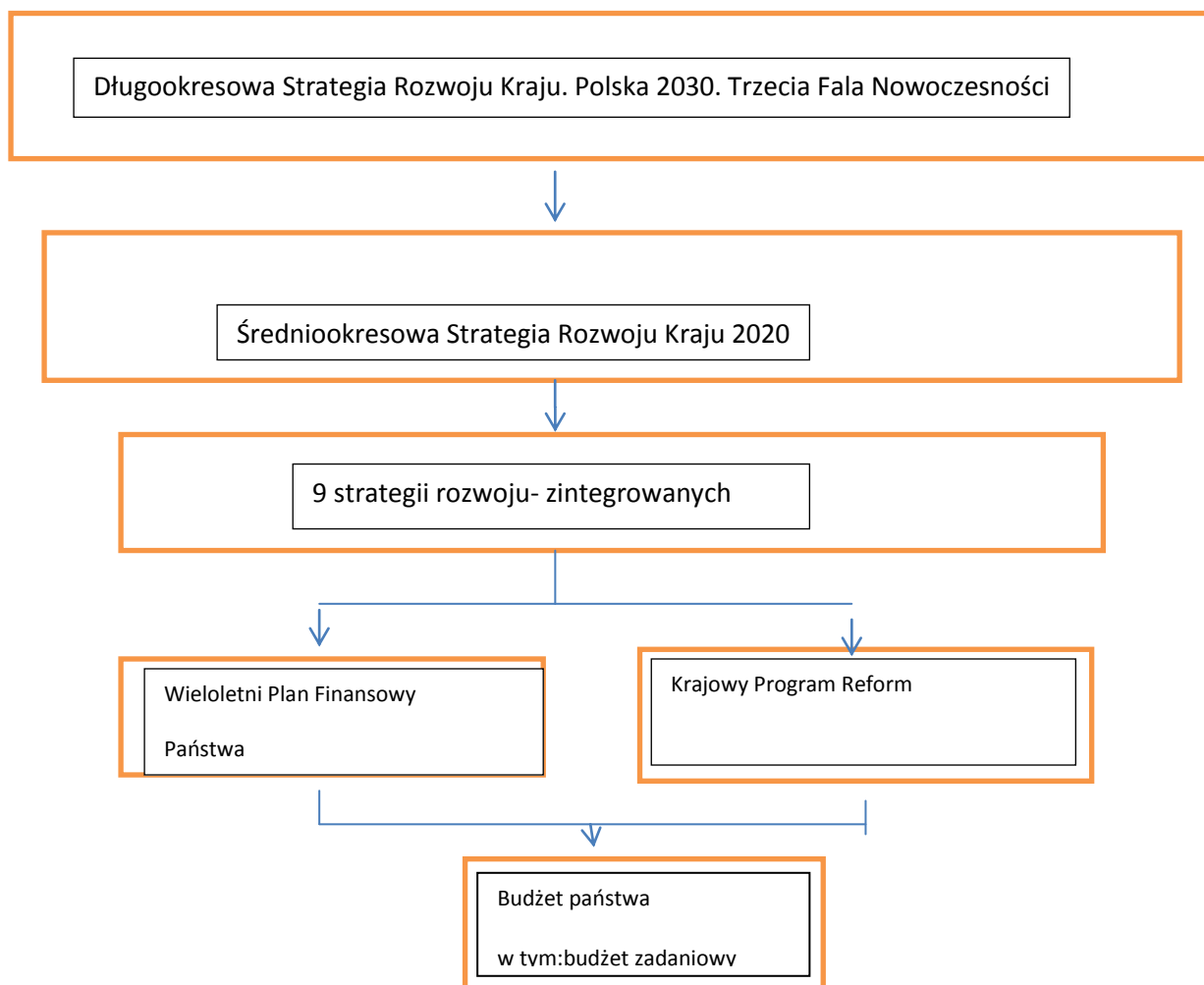
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 10 Skonsolidowany plan wydatków dla państwowych jednostek budżetowych, państwowych funduszy celowych, agencji wykonawczych, instytucji gospodarki budżetowej oraz państwowych osób prawnych, o których mowa w art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych na 2014 r. i dwa kolejne lata w układzie zadań państwa

Kod klasyfikacji i zadaniowej	Nazwa funkcji / zadania	Główne jednostki realizujące zadanie	Skonsolidowany plan wydatków w mld		
			Ogółem (5+6)	2014 r.	2015-2016
1	2	3	4	5	6
3	Edukacja, wychowanie i opieka				
3.1.W	Oświata i wychowanie	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Zdrowia, Rządowe Centrum Legislacji, Wojewodowie, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	127,46	41,77	85,69

Źródło: Ustawa budżetowa 201

Schemat powiązań finansowych budżetu państwa

Z przedstawionej charakterystyki strategicznych dokumentów rozwojowych wynika, że edukacji, w tym oświacie, przypisuje się istotną rolę. Podniesienie jakości procesów edukacyjnych ma być podstawą wzrostu kapitału ludzkiego i społecznego, a te z kolei fundamentem rozwoju gospodarczego kraju zapewniającego realizację celu głównego Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, czyli poprawę jakości życia Polaków. Potwierdzeniem powyższych uwag jest fakt, że problematyka oświaty pojawia się w 3 „wyzwaniach”, 3 obszarach zadaniowych (obszarach strategicznych) oraz 3 celach strategicznych i kierunkach interwencji. Świadczy to, że rozwój edukacji, w tym oświaty, jest jednym z najważniejszych działań prorozwojowych. Niezmiernie ważny jest udział wydatków rozwojowych w wydatkach sektora publicznego, który w latach 2010- 2030 ma wzrosnąć z 36,2% do 42,1%. Wskaźnik ten jest jednym z 3 w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, które bezpośrednio związane są z oświatą. Dwa następne związane są z wynikami testów PISA. W tym miejscu pojawia się wątpliwość, czy przyjęte wskaźniki (nie licząc udziału wydatków rozwojowych w wydatkach sektora publicznego) są właściwe?

Po pierwsze, dotyczą one poziomu wiedzy i umiejętności 15-latków (w trakcie gimnazjum). Nie uwzględniają więc edukacji ponadgimnazjalnej oraz nie pozwalają na odrębną ocenę edukacji na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum.

Po drugie, uwzględniają ograniczony zakres podstawy programowej (brak np. oceny kształcenia w zakresie języków obcych). To tylko część wad wskaźników przyjętych w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności jako jedynych mierników stopnia realizacji jej celów. Dlatego koniecznym jest postulat uzupełnienia zestawu o wskaźniki, które:

- 1) w obiektywny sposób pozwolą ocenić rozwój edukacji na wszystkich poziomach systemu edukacji,
- 2) określą miejsce wydatków na oświatę w wydatkach rozwojowych,
- 3) określą strukturę wydatków rozwojowych w rozbiciu na budżet centralny i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Przyjęcie i określenie takich wskaźników ułatwiłoby udoskonalenie Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020, strategii rozwojowych, Krajowego Programu Reform, Wieloletniego Planu Finansowego Państwa oraz corocznie opracowywanych ustaw budżetowych.

W Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 na uwagę zasługuje fakt, że w celach i priorytetach rozwojowych wiele zapisów dotyczy edukacji. Za wyczerpujące należy uznać również określenie działań w ramach celu II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego. Bardzo niepokoi natomiast planowany spadek udziału wydatków rozwojowych na edukację w relacji do PKB z 5,6% w 2011 r. do 5,4% w 2020 r. pomimo wzrostu nominalnego. Oznaczać to będzie równoczesny spadek udziału wydatków na edukację w wydatkach rozwojowych z 33% w 2011 r. do 30,5% w 2020 r.

Podobnie jak w przypadku Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, krytycznie należy ocenić zestaw wskaźników kluczowych, głównych i pomocniczych. Na szczególną uwagę zasługuje brak wskaźników odnoszących się do opisanych działań w ramach celu II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Spośród 9 zintegrowanych strategii rozwojowych w największym stopniu problematykę oświaty obejmuje Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020. Na szczególną uwagę zasługuje cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli. Pozytywnie należy ocenić katalog kierunków interwencji. Negatywną stroną Strategii jest ograniczenie się do powtórzenia wskaźników (negatywnie ocenionych) ze Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020.

Krytycznie należy ocenić Krajowy Program Reform 2013/2014. W bardzo ograniczonym stopniu uwzględnia on zapisy Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020 oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020. Wskazuje to, że planowanie bieżących działań jest słabo powiązane z dokumentami strategicznymi. Sprawia to wrażenie chaotycznego podejmowania działań, nie wynikających z planowanych strategicznych kierunków, lecz bieżących politycznych uwarunkowań.

Klasycznym przykładem jest projektowanie zmian związanych z podręcznikami, rozpoczętych w lutym 2014 r. skutkujących istotnymi zmianami od 1 września 2014 r. W żadnym z dokumentów (Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020, 9 zintegrowanych strategiach rozwoju, Krajowym Programie Reform 2013/2014, Wieloletnim Planie Finansowym Państwa, Budżecie państwa na 2014 r. w tym: budżecie zadaniowym) nie znajdziemy zapisów dotyczących tej zmiany. Skutkuje to chaosem i niską jakością przyjmowanych rozwiązań prawnych, które niejednokrotnie powodują nieprzewidziane wydatki finansowe, szczególnie jednostek samorządu terytorialnego.

Krytycznie należy odnieść się również do Wieloletniego Planu Finansowego Państwa. Brak jest jakichkolwiek finansowych mierników w obszarze oświata. Przyjęte natomiast mierniki „Podniesienia poziomu jakości kształcenia” w niewystarczający sposób odzwierciedlają stopień realizacji założonych celów.

Przedstawiony przykład budżetu zadaniowego na 2014 r. jest obrazem jakości opracowań tego rodzaju dokumentów i ich znaczenia w planowaniu i realizacji zadań publicznych. Odnosi się wrażenie, że jest to matematyczne przypisanie kwot , wcześniej określonych w ustawie budżetowej do odpowiednich funkcji i pobieżne określenie mierników, nie zawsze obiektywnie opisujących stopień realizacji określonych celów. Dowodem na tak postawioną tezę, są ilościowe mierniki celu pod nazwą „Podnoszenie jakości oraz efektywności kształcenia i wychowania”. Zdumiewa brak jakiegokolwiek miernika w części 82-część oświatowa subwencji ogólnej.

Podsumowując, można sformułować następujące wnioski:

- 1) Konieczna jest rewizja przyjętych nominalnie i wskaźnikowo wielkości środków przeznaczonych na rozwój edukacji ze szczególnym uwzględnieniem oświaty;
- 2) Pozytywnie należy ocenić uwzględnienie znaczenia rozwoju edukacji dla rozwoju kraju;
- 3) Satisfakcjonujący jest poziom zapisów celów, obszarów zadaniowych, kierunków interwencji i działań w dokumentach strategicznych;
- 4) Słabą stroną wspomnianych dokumentów jest określanie wskaźników i mierników określających stopień realizacji określonych celów, szczególnie w zakresie podnoszenia jakości procesów edukacyjnych;
- 5) Niezrozumiały jest całkowity brak wykorzystania systemu egzaminów zewnętrznych do określenia wskaźników i mierników;
- 6) Brak jest ścisłej korelacji poszczególnych dokumentów, a szczególnie tych, które dotyczą bieżących działań w relacji do dokumentów strategicznych;
- 7) Konieczna jest modyfikacja dokumentów strategicznych w obszarach słabych stron;
- 8) Niezbędne jest istotne podniesienie jakości opracowań krótkookresowych (aktualizacji: Krajowego Programu Reform i Wieloletniego Planu Finansowego Państwa, ustaw budżetowych ze szczególnym uwzględnieniem budżetu zadaniowego).

VI. Charakterystyka szczegółowa finansowania oświaty w Polsce w latach 2009-2013.

Analiza finansowania oświaty w latach 2011-2013 utrudniona jest z czterech powodów:

- 1) Ustawa zmieniająca datę obniżenia wieku rozpoczęcia obowiązku szkolnego na rok 2014 została uchwalona w czasie roku budżetowego 2012, w którym to obniżenie miało nastąpić.
Spowodowało to zawyżenie części oświatowej subwencji ogólnej i zachwianie prawdziwej relacji subwencji i wydatków jednostek samorządu terytorialnego. Dalsze negatywne skutki opisuję w Rozdziale VIII.
- 2) Sytuacja opisana w pkt 1 „rozregulowała” kwotę bazową do ustalenia części oświatowej subwencji ogólnej w 2013 r.
- 3) W 2011 r. zmieniła się znacząco dynamika wzrostu dochodów budżetu państwa ze względu na podwyższenie stawek podatku VAT.
- 4) Od 2010 r. budżet środków europejskich stanowi odrębną pozycję.

Powyższe powoduje, że analiza tendencji zmian w finansowaniu zadań oświatowych w roku 2012

i 2013 jest obciążona poważnymi błędami. Dlatego rozszerzam zakres czasowy analizy do okresu 2009-2013.

Tabela 11 Podstawowe dane finansowe wygenerowane ze sprawozdań z wykonania ustaw budżetowych państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego. [w mln zł].

wielkość	2013	2012	2011	2010	2009
PKB	1 641 700	1 595 225	1 528 127	1 415 400	1 344 000
Realne tempo wzrostu PKB	1,6	1,9	4,5	3,9	1,6
Dochody budżetu państwa	279 151 szacunkowe	285 417	275 485	247 054	242 312
Dynamika	-2,2	3,6	11,5	2,0	1,5
Dochody j.s.t. ogółem	183 200	177 413	171 309	162 796	154 842
Dynamika	3,3	3,6	5,2	5,1	8,6
Dochody j.s.t. ogółem – dochody własne	91 351	87 091	83 644	78 272	75 297

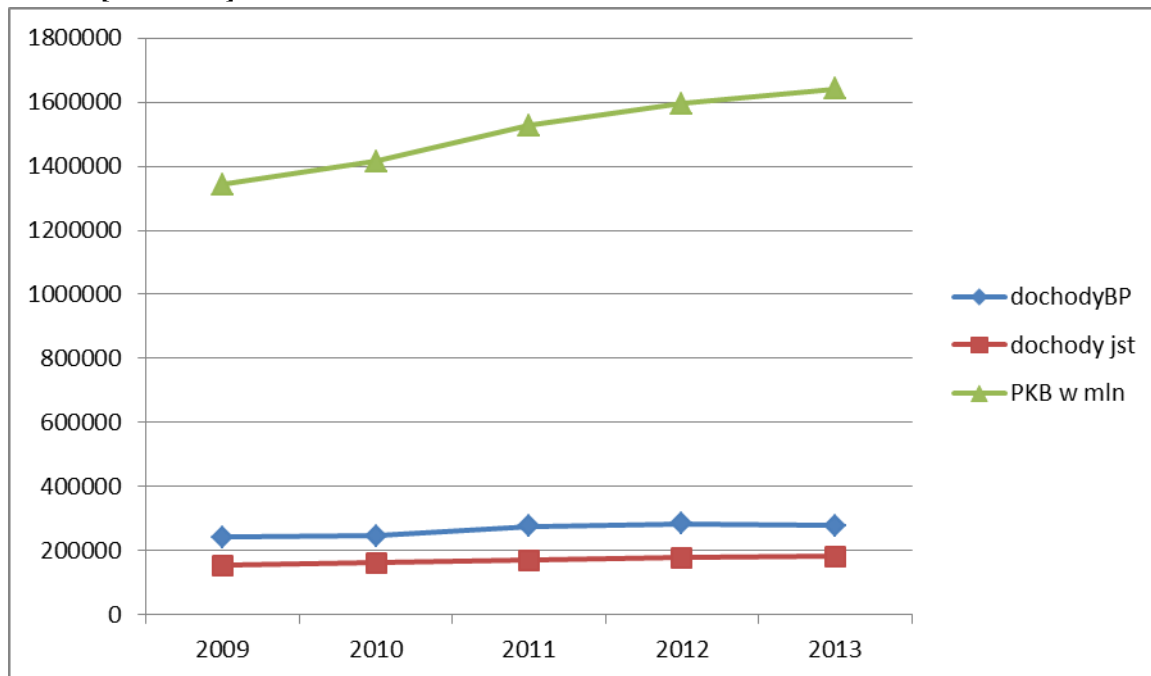

dynamika	4,9	4,1	6,9	4,0	- 4,0
Dochody j.s.t. ogółem-dotacje	40 583	39 664	39 317	37 037	34 249
dynamika	2,3	0,9	6,2	8,1	44,1
Dochody j.s.t. ogółem-subwencja ogólna	51 266	50 657	48 347	47 171	45 295
dynamika	1,2	4,8	2,5	4,1	12,0
Dochody j.s.t. ogółem-część oświatowa subwencji ogólnej	39 520	39 161	36 924	35 009	33 399
dynamika	0,1	6,6	5,5	4,8	8,1
Wydatki j.s.t w dziale 801 i 854	*	60 121	57 328	54 620	51 385
dynamika	*	4,9	5,0	6,3	8,6
Wydatki publiczne na oświatę	*	61 700	58 300	56 000	53 100
dynamika	*	5,8	4,1	5,5	8,0
% udział wyd. pub. na oświatę w PKB	*	3,9	3,9	4,0	3,9

*- brak danych

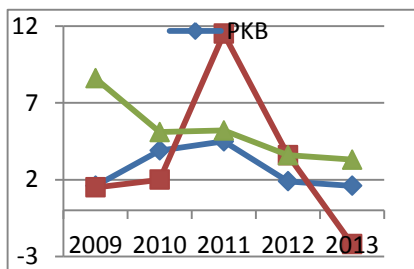
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Porównanie nominalnych dochodów jednostek samorządu terytorialnego ,budżetu państwa i PKB [w mln zł].

Opracowanie własne na podstawie danych z Tabeli 11.

Dynamika dochodów jednostek samorządu terytorialnego ,budżetu państwa i PKB [w %]

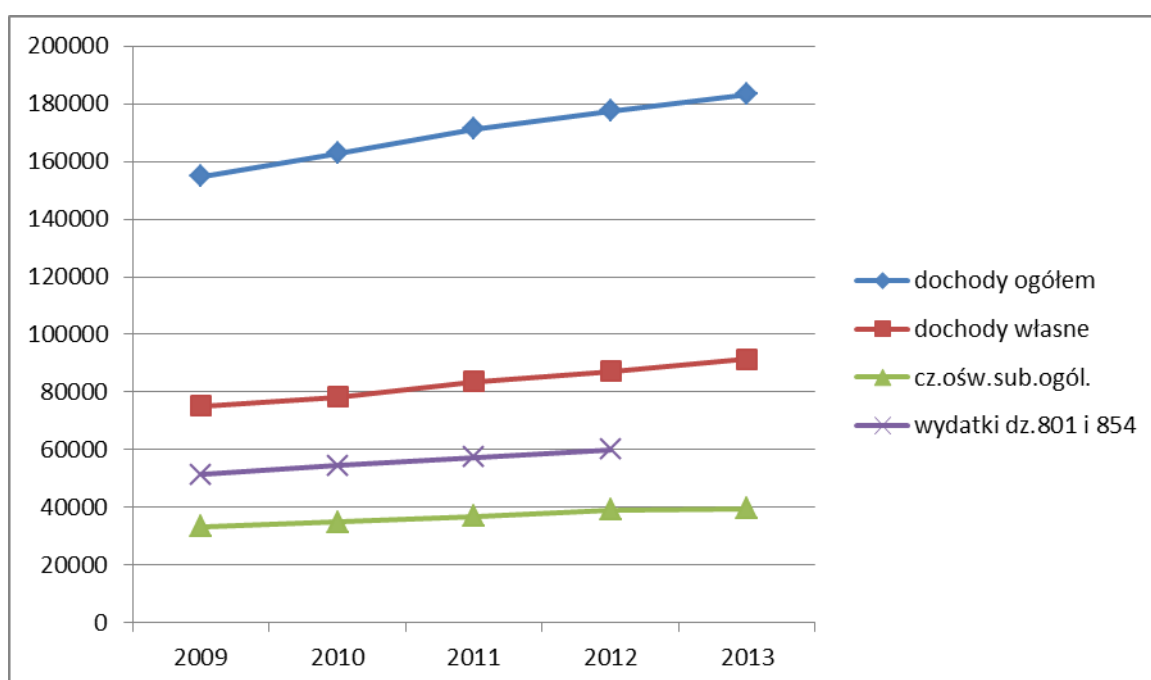

Opracowanie własne na podstawie danych z Tabeli 11.

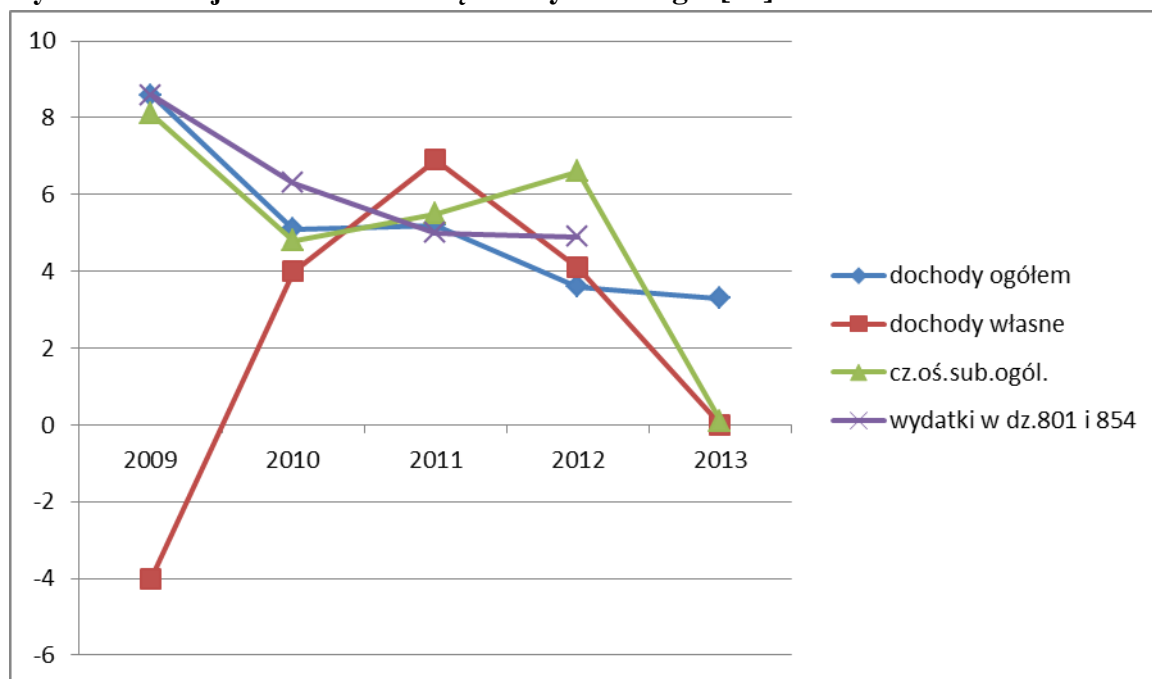
Z wyjątkiem dochodów budżetu państwa w 2013 r. wszystkie wartości nominalne dochodów jednostek samorządu terytorialnego, budżetu państwa i PKB rosły. Do 2011 r. utrzymywała się rosnąca dynamika wzrostu dochodów budżetu państwa i realnego wzrostu PKB, przy spadającej dynamice wzrostu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. W roku 2012 i 2013 do tendencji spadkowej dynamiki dołączyły dochody budżetu państwa i realny wzrost PKB.

Porównanie nominalnych dochodów ogółem, dochodów własnych, części oświatowej subwencji ogólnej i wydatków w dziale 801-oświata i wychowanie i 854-edukacyjna opieka wychowawcza jednostek samorządu terytorialnego [w mln zł].

Opracowanie własne na podstawie danych z Tabeli 11.

Dynamika wzrostu dochodów ogółem, dochodów własnych, części oświatowej subwencji ogólnej i wydatków w dziale 801-oświata i wychowanie i 854-edukacyjna opieka wychowawcza jednostek samorządu terytorialnego. [%]

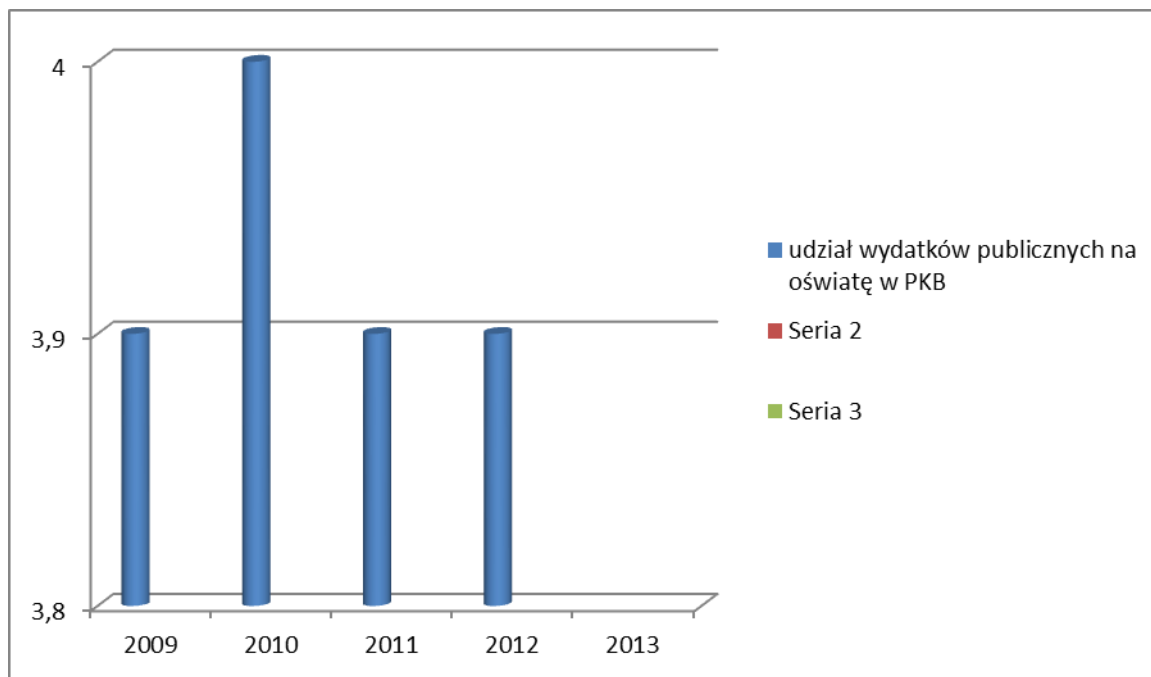

Opracowanie własne na podstawie danych z Tabeli 11.

Wykresy wzrostów nominalnych wartości dochodów ogółem, dochodów własnych, części oświatowej subwencji ogólnej i wydatków w dziale 801-oświata i wychowanie i 854-edukacyjna opieka wychowawcza jednostek samorządu terytorialnego i ich dynamiki przedstawiają pogarszającą się sytuację finansową samorządów spowodowaną między innymi realizacją zadań oświatowych.

Widoczna jest zwiększająca się różnica między nominalną wartością wydatków samorządów w dz.801 i 854 w stosunku do dochodów w postaci części oświatowej subwencji ogólnej. W 2012 r. różnica ta była o 2 mld zł większa niż w2009 r. W 2013 r. ta różnica zapewne się powiększyła(brak danych w pozycji wydatki za 2013 r.). Obraz jest tym bardziej pesymistyczny, że od 2011 r. spada dynamika wzrostu dochodów własnych.

Udział wydatków publicznych na oświatę w PKB.

Opracowanie własne na podstawie „Rola państwa w finansowaniu oświaty” Studia BAS
Monika Korolewska

Utrzymywanie się udziału wydatków publicznych na oświatę w PKB na praktycznie niezmiennym poziomie oraz zwiększająca się różnica między nominalną wartością wydatków samorządów w dz.801 i 854 w stosunku do dochodów w postaci części oświatowej subwencji ogólnej oznacza, że stan ten utrzymywany jest dzięki zaangażowaniu dochodów własnych samorządów. Potrzebą chwili jest większe zaangażowanie finansowe państwa.

Potwierdzeniem tak sformułowanej tezy jest poniższe zestawienie

Tabela 12 Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na zadania bieżące w działach 801 Oświata i wychowanie oraz 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, w relacji do otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące.

Przedział	2012	2011	2010	2009
60%-70%			1	
G			1	
P				
MP				
W				
70,0% -80,0%	1	1	2	1

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

G P MP W	1	1	1	1
80,0% -90,0%	25	27	34	41
G P MP W	21 4	19 8	27 7	29 12
90,0% - 100,0%	191 102	184 99	237 144	329 206
G P MP W	88 1	83 1	93	122 1
100,0%- 110,0%	613 445	582 416	620 615	746 598
G P MP W	157 6 5	158 5 3	158 7 3	141 7
110,0% - 120,0%	707 644	659 595	669 615	655 609
G P MP W	48 14 1	49 11 4	42 9 3	31 12 3
powyżej 120,0%	1272 1202	1352 1285	1246 1175	1036 970
G P MP W	16 45 9	15 48 8	12 49 10	8 45 13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Przedstawione zestawienie potwierdza wzrost obciążeń finansowych jednostek samorządu terytorialnego wynikających z realizacji zadań objętych częścią oświatową subwencji ogólnej. W latach 2009-2011 widoczny jest duży wzrost liczby jednostek samorządu terytorialnego, których wydatki przekraczają część oświatową subwencji ogólnej. W roku 2011 niemal połowa wszystkich jednostek wydała ponad 20% więcej niż wynosił ich dochód z tytułu części oświatowej subwencji ogólnej.

Główną przyczyną tego stanu było drastyczne niedoszacowanie skutków finansowych podwyżek wynagrodzeń nauczycieli przy kalkulacji łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej. Spowodowane to jest systemowym błędem w stosowaniu art.28 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, który opisuję w Rozdziale VIII. Zahamowanie tendencji wzrostu liczby jednostek samorządu terytorialnego, których wydatki przekraczają część oświatową subwencji ogólnej w roku 2012 wynika z przyczyn opisanych na początku rozdziału. Mimo braku oficjalnych danych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2013 r., biorąc pod uwagę bardzo niski wzrost kwoty części oświatowej subwencji ogólnej(0,1%) przewiduję powrót do tendencji wzrostowej. Proces ten nabierze jeszcze większej dynamiki w 2014 r., w którym mimo znacznego wzrostu zadań w wyniku obniżenia wieku rozpoczęcia obowiązków szkolnego dla połowy rocznika sześciolatków od 1 września , łączna kwota części oświatowej subwencji ogólnej zmniejsza się o 0,02% w stosunku do 2013 r. Biorąc pod uwagę bardzo trudną sytuację finansową jednostek samorządu terytorialnego, opisane zjawisko staje się coraz bardziej niebezpieczne, które zmuszać będzie samorządy do poszukiwania drastycznych oszczędności w oświacie. Bardzo duże różnice wskaźnika (od przedziału 80-90% do 120% i więcej) wydatków jednostek samorządu terytorialnego na zadania bieżące w działach 801 Oświata i wychowanie oraz 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, w relacji do otrzymanych przez jednostki samorządu terytorialnego dochodów z tytułu subwencji i dotacji na zadania bieżące między poszczególnymi jednostkami świadczą o niedoskonałości zasad podziału subwencji.

VII. Charakterystyka finansowania zadań oświatowych w 2014 r.

Uwarunkowania finansowania zadań oświatowych w 2014 r. są trudne do pełnego opisanie w miesiącu marcu, ponieważ nie ma jeszcze danych z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za I kwartał. Porównanie z ich wykonaniem za I kwartał 2013 r. pozwoliłoby oszacować tendencje, a tym samym prognozować wykonanie za cały rok 2014. Pozornie znane są uwarunkowania zewnętrzne dla finansów samorządów, ponieważ znany jest już budżet państwa, a samorządy otrzymały informację o ostatecznej kwocie części oświatowej subwencji ogólnej i wysokości „dotacji przedszkolnej”. Określenie” pozornie” pojawia się, ponieważ :

- 1) nieznana jest liczba dzieci sześciolatków, które rozpoczną edukację w I klasie szkoły podstawowej od 1 września 2014 r.,
- 2) w powiązaniu z powyższym, nieznane są wyniki rekrutacji do przedszkoli, a tym samym adekwatności kwoty „dotacji przedszkolnej” od 1 września 2014 r.,
- 3) nie jest zakończony proces legislacyjny ustawy podręcznikowej i ustawy wprowadzającej nowe stanowisko w oświacie „asystenta nauczyciela”.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ponadto rok 2014 jest pierwszym rokiem, gdy część oświatowa subwencji ogólnej jest mniejsza od kwoty bazowej. Trudna do oszacowania jest również skala zwolnień nauczycieli w związku z niżem demograficznym w gimnazjach i dodatkowo w szkołach ponadgimnazjalnych w związku z ostatnim etapem wdrażania reformy programowej od 1 września 2014 r.

Znany natomiast jest obraz zaangażowania budżetu centralnego w realizację zadań oświatowych po stronie wydatkowej, który przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 13 Budżet oświaty 2014

Rodzaj wydatku	Plan2014	Wykon. 2013	Dynamika	
1	2	3	4	
Wydatki budżetu środków europejskich	tys. zł.	tys. zł.	%	
Cz.30 Oświata i wychowanie				
-Dz.801 Oświata i wychowanie	371 945	358 485	3,8	
Część oświatowa sub. og. dla j.s.t. Cz.82,dz.758, roz.75801	39 499 597	39 509 195	-0,02	
Rezerwy celowe Cz.83,dz.758, Roz.75818	Poz			
Koszty awansu zawodowego nauczycieli	.	19 191	19 577	-2,0
Stypendia Prezesa Rady Ministrów dla uczniów szczególnie Uzdolnionych	10	11 000	11 000	0
Środki na zadania w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz 6.000 tys. zł na zadania związane z bezpieczną i przyjazną szkołą	11	800 000	801 000	-0,1
Dofinansowanie zadań wynikających z obniżenia wieku szkolnego- środki na realizację programu "Radosna szkoła"	26	81 857	40 161	104
Zwiększenie dostępności wychowania przedszkolnego	44	1 567 000	504 000(poz.7	Nie dotyczy
Przygotowanie i przeprowadzenie egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie	52	4 363	6)	-7,4
Bezpieczna i przyjazna szkoła	68	-----	4 687(poz.72)	Brak rezerw
Pilotaż Wieloletniego Programu Rządowego "Cyfrowa szkoła"	37	-	6 000	
	65	-----	1 000	
	--			
Zestawienie zbiorcze wydatków wg działów	1 842 272	1 815 700	1,5	
Dz.801 Oświata i wychowanie	1 742 272	1 714 209	1,6	
Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	100 668	101 491	-0,8	
Budżety wojewodów ogółem:				
-Dz.801 Oświata i wychowanie	172 324	168 199	2,5	
-80136 Kuratoria oświaty	152 054	150 107	1,3	
-80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	7 882	6 664	18,3	
- 80195 Pozostała działalność	12 388	11 428	8,4	
-dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	28 007	29 002	-3,6	
- 85412Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku	28 007	29 002	-3,6	

strona 59

dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży			
Cz.24 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			
- Dz.801 Oświata i wychowanie	814 407	768 947	5,9
-80132 Szkoły artystyczne	794 861	748 530	5,9
-80143 Jednostki pomocnicze szkolnictwa	6 695	6 419	4,3
-80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	7 381	7 354	0,4
-80148 Stołówki szkolne i przedszkolne	881	870	1,3
-80195 Pozostała działalność	4 589	3 774	21,6
- Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	33 620	31 329	7,3
-85410 Internaty i bursy szkolne	33 531	31 241	7,3
-85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	89	88	1,1
Cz.30 Oświata i wychowanie			
-Dz.801 Oświata i wychowanie	369 655	387 488	-4,8
-80135 Szkolnictwo polskie za granicą	37 944	37 614	0,9
-80143 Jednostki pomocnicze szkolnictwa	7 510	7 731	-2,9
-80145 Komisje egzaminacyjne	193 024	199 752	-3,5
-80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	68 776	74 743	-8,7
-80180 Działalność badawczo-rozwojowa	8 190	11 222	-37
-80195 Pozostała działalność	54 211	56 426	-4,1
- Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	2 915	3 115	-6,9
-85412 Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku	1 255	1 455	-15,9
dzieci i młodzieży szkolnej, a także szkolenia młodzieży			
-85413 Kolonie i obozy dla młodzieży polonijnej	700	700	0
-85415 Pomoc materialna dla uczniów	960	960	0
Cz.32 Rolnictwo			
Dz.801 Oświata i wychowanie	156 084	155 430	0,4
-80130 Szkoły zawodowe	153 856	153 114	0,5
-80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	1 506	1 572	-4,4
-80195 Pozostała działalność	744	744	0
- Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	20 810	21 750	-4,5
-85410 Internaty i bursy szkolne	20 810	21 750	-4,5
Cz.37 Sprawiedliwość			
- Dz.801 Oświata i wychowanie	139 905	136 613	2,4
-80144 Inne formy kształcenia osobno nie wymienione	139 905	136 613	2,4
Cz.41 Środowisko			
Dz.801 Oświata i wychowanie	32 385	32 046	1,0
-80130 Szkoły zawodowe	28 349	27 998	1,3
-80146 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	128	44	190
-80148 Stołówki szkolne i przedszkolne	3 407	3 479	-2,1
-80195 Pozostała działalność	501	525	-4,8
- Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	15 016	14 381	4,4

-85410 Internaty i bursy szkolne	14 958	14 361	4,2
-85446 Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli	58	20	190
Cz.45 Sprawy zagraniczne i członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej			
-Dz.801 Oświata i wychowanie	5 000	12 935	-159
-80135 Szkolnictwo polskie za granicą	5 000	12 935	-159
- Dz.854 Edukacyjna opieka wychowawcza	300	1 914	-538
-85413 Kolonie i obozy dla młodzieży polonijnej	300	1 914	-538
Cz.43 Wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne			
-Dz.801 Oświata i wychowanie	260	974	-275
-80120 Licea ogólnokształcące	-	674	Brak zad.
-80195 Pozostała działalność	260	300	-15,4

Źródło: Ustawa budżetowa 2014

Podsumowując, nie należy spodziewać się większych problemów w realizacji zadań przez administrację rządową, ponieważ większość pozycji budżetowych jest na porównywalnym z 2013 r. poziomie, bez istotnego wzrostu zadań.

Zagrożenia natomiast wystąpią przy realizacji zadań oświatowych przez administrację samorządową.

Przyczyny są następujące:

- 1) niedoszacowanie łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej,
- 2) zaniżona kwota bazowa, która była podstawą kalkulacji łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, jako konsekwencja błędów określenia jej w budżecie 2008, 2009, 2010 i 2011 z powodu podwyżek wynagrodzeń dla nauczycieli i wzrostu składki rentowej.
- 3) niedoszacowanie i zła konstrukcja rezerwy celowej 44 „Dofinansowanie zadań wynikających z obniżenia wieku szkolnego- środki na realizację programu "Radosna szkoła",
- 4) obniżenie wieku rozpoczęcia obowiązku szkolnego dla połowy rocznika sześciolatków- wzrost zatrudnienia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i opieki świetlicowej,
- 5) ograniczenie liczebności oddziałów klas pierwszych szkoły podstawowej,
- 6) wzrost kosztów zwolnień nauczycieli z powodu wdrażania zmiany podstawy programowej w klasach trzecich szkół ponadgimnazjalnych,
- 7) nierozwiązany problem obligatoryjnego wkładu własnego samorządów w realizacji pomocy materialnej dla uczniów,
- 8) zmiany w zapisach w ustawie o systemie oświaty dotyczące organizacji świetlic szkolnych,
- 9) wzrost zadań związanych z realizacją zawodowych kursów kwalifikacyjnych,
- 10) wzrost zadań w związku z wdrażaniem tzw. ustawy przedszkolnej,
- 11) wzrost zadań związanych z prawdopodobnym uchwaleniem tzw. ustawy podręcznikowej.

Określone powyżej przyczyny wygenerują zwiększony udział dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego w finansowaniu zadań oświatowych, pogarszając i tak trudną ich sytuację finansową. W związku z powyższym szczególnego znaczenia nabiera jakość procesu planowania ustawy budżetowej na 2015 rok.

VIII. Analiza jakości procesu przygotowania projektów ustaw budżetowych i prac legislacyjnych innych aktów prawnych oddziałujących na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

W ostatnich latach coraz częściej, szczególnie ze strony samorządowej, krytkowany jest system finansowania oświaty w Polsce. Głównie krytyka dotyczy poziomu środków określonych w ustawie budżetowej, regulacji prawnych wpływających na wydatki samorządów w ustawie o systemie oświaty, ustawie Karta Nauczyciela i aktach wykonawczych do tych ustaw.

Podstawową wadą polityki oświatowej państwa jest brak długookresowych, średniookresowych i krótkookresowych ram finansowych zadania jakim jest oświata. Brak tych ram sprawia, że nie ma barier w kreowaniu nowych zadań, które generują obciążenia ponad dopuszczalną miarę szczególnie budżety jednostek samorządu terytorialnego, które są głównym organem prowadzącym szkoły i placówki. Stan ten negatywnie wpływa na jakość realizacji już zapisanych zadań. Drugim problemem jest jakość przyjmowanych regulacji prawnych w ustawach i aktach wykonawczych i procesu przygotowania ich projektów. Nagminnym jest nieprzestrzeganie zapisów art.50 ustawy o finansach publicznych, który zobowiązuje do rzetelnej oceny skutków finansowych przyjmowanych rozwiązań, powodujących wzrost wydatków oraz zobowiązuje do wskazania źródeł ich sfinansowania. Paradoksalnie, między innymi przy uchwalaniu tej ustawy w 2009 r. wprowadzono obligatoryjny wkład własny jednostek samorządu terytorialnego w wysokości nie mniejszej niż 20% przy udzielaniu pomocy materialnej dla uczniów bez określenia skutków finansowych dla samorządów i wskazania źródeł pokrycia wzrostu wydatków z tego tytułu. Skutek jest taki, że samorzady ograniczają wydatki w zakresie tego zadania kosztem wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pochodzących z ubogich rodzin.

Przykład następny, poselski projekt nowelizacji ustawy o systemie oświaty, wprowadzający do systemu oświaty nowe stanowisko „asystenta nauczyciela”. W uzasadnieniu, w ocenie skutków regulacji-„ brak skutków finansowych”. Przykłady można mnożyć w dziesiątki.

Nieprzestrzeganie art.50 ustawy o finansach publicznych przybiera wręcz cechy patologii. Jest to tym bardziej niebezpieczne, że nie uwzględnienie tego skutku w ustawie budżetowej na dany rok, powoduje zaniżenie kwoty bazowej w latach następnych.

Kolejne niebezpieczeństwo związane jest z uchwalanymi ustawami i wchodzącymi w życie w czasie danego roku budżetowego, których skutków nie uwzględniła w części lub w całości ustawa budżetowa na ten rok. Klasycznym przykładem jest tzw. ustawa przedszkolna, która tylko w części była uwzględniona w ustawie budżetowej na 2013 r.- w zakresie zabezpieczenia dotacji w rezerwie celowej. Nie uwzględniła natomiast skutku finansowego wzrostu zadań dla samorządów w postaci większej liczby wychowanków, wydłużenia czasu pobytu dzieci w przedszkolu i poniesienia kosztów organizacji zajęć dodatkowych. Dowodem na powyższe jest zmniejszenie jednostkowej dotacji na wychowanka w 2014 roku.

Identyczne uwagi odnoszą się do projektów aktów wykonawczych.

Kluczowym problemem związanym z projektowaniem ustaw budżetowych w zakresie oświaty jest jakość obowiązujących regulacji prawnych w tym zakresie oraz rzetelność kalkulacji części oświatowej subwencji ogólnej. Gdyby w danym roku nie był zwiększany zakres zadań oświatowych, wynikający z przyjęcia nowych rozwiązań, możliwa jest w świetle art.28 ust.1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego znaczna obniżka części oświatowej subwencji ogólnej (doświadczamy tego w roku 2014) wskutek niżu demograficznego. Czy jest to sytuacja właściwa? Czy dopuszczalny jest mechanizm, który mimo wzrostu PKB i wzrostu dochodów budżetu państwa pozwala w takiej sytuacji wykonać taki ruch. W kontekście rozwojowych interesów państwa taka sytuacja nie powinna mieć miejsca. Czy zatem, jest to prawidłowa regulacja prawna?

Ponadto warto zwrócić uwagę, że kwota subwencji nie wiąże się w żaden sposób ze wzrostem gospodarczym, wzrostem dochodów budżetu państwa i stopą inflacji.

Przed 13 listopada 2003 r. obowiązywał zapis ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2003 w brzmieniu:

„Art. 34. 1. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w łącznej kwocie nie mniejszej niż 12,8% planowanych dochodów budżetu państwa.”

Pozostawiając do dyskusji poziom wskaźnika 12,8%, można zadać pytanie, czy powiązanie wzrostu subwencji ze wzrostem dochodów budżetu państwa nie było lepszym rozwiązaniem?

Jest również drugie porównanie, ustawa z dnia 25 sierpnia 2001 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która nie weszła w życie z powodu weta Pana Prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego:

„Art. 28. 1. Łączną kwotę części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego stanowi kwota iloczynu liczby uczniów w kraju i planowanych wydatków budżetu państwa na zadania oświatowe realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego w roku bazowym, na jednego ucznia, zwaloryzowana sumą planowanych na dany rok budżetowy: wskaźnika wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz 1/2 wskaźnika wzrostu produktu krajowego brutto, z zastrzeżeniem art. 75 ust. 1-3.”

Podaję powyższe przykłady jako przyczynek do poszukiwań optymalnych zapisów art.28 o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Poważnym problemem jest również obecność w łącznej kwocie części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego środków na dotację dla innych podmiotów prowadzących szkoły i placówki publiczne i niepubliczne. Każde zwiększenie subwencji przy danej liczbie uczniów przeliczeniowych powoduje zwiększenie standardu finansowego A, a tym samym zwiększenie dotacji dla tych szkół i placówek, dla których podstawą do ustalenia dotacji jest część oświatowa subwencji ogólnej przypadająca na jednego ucznia, mimo tego, że wzrost subwencji nie jest związany ze wzrostem zadań dla tych szkół i placówek. Ten mechanizm może również negatywnie oddziaływać na te szkoły. Przykładem jest rok 2014, w którym po uchwaleniu ustawy budżetowej w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej jednostek samorządu terytorialnego na rok 2014 dodano wagę $P31 = 0,03$ dla uczniów pierwszych klas szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia. Przy niezmienionej kwocie subwencji wzrosła liczba uczniów przeliczeniowych, co spowodowało zmniejszenie w warunkach porównywalnych standardu finansowego A, a tym samym zmniejszenie dotacji dla omawianych szkół i placówek.

Z powyższych powodów należałoby rozważyć być może odrębną ścieżkę przekazywania środków na dotację dla szkół i placówek prowadzonych przez inne podmioty niż jednostki samorządu terytorialnego.

Z przedstawionym problemem wiąże się również błąd kalkulacji części oświatowej subwencji ogólnej w sytuacji, gdy miernikiem wzrostu zadań jest liczba nauczycieli. Ta sytuacja wystąpiła w roku 2008, 2009, 2010 i 2011 w związku z podwyżkami wynagrodzeń dla nauczycieli i podwyżką składki rentowej. Problemem jest to, że do określenia skutków tych podwyżek uwzględnia się tylko liczbę nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Nauczycieli szkół prowadzonych przez inne podmioty nie uwzględnia się między innymi z powodu braku odpowiednich danych w systemie statystyki oświatowej. Dodanie tak obliczonego skutku finansowego do części oświatowej subwencji ogólnej generuje przy danej liczbie uczniów przeliczeniowych wzrost proporcjonalny standardu finansowego A, a konsekwencji wzrost dotacji dla szkół prowadzonych przez inne podmioty jednostki samorządu terytorialnego. To z kolei sprawia, że jednostki samorządu terytorialnego nie otrzymują pełnego pokrycia skutków podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli szkół przez siebie prowadzonych. Niedoścadowanie w danym roku skutkuje zmniejszeniem o tę wartość w kolejnych latach kwoty bazowej.

Straty jednostek samorządu terytorialnego z tytułu tego błędu wynoszą odpowiednio:

2008 r.- 203 mln zł, 2009 r.- 390 mln zł, 2010 r.- 511 mln zł, 2011 r.- 665 mln zł.

Razem w latach 2008-2011 - 1,769 mld zł.

Jest to jedna z ważniejszych przyczyn pogłębiających się kłopotów finansowych samorządów, mimo wprowadzanych programów oszczędnościowych.

Niedobrym zjawiskiem jest zmiana algorytmu podziału części oświatowej subwencji ogólnej jednostek samorządu terytorialnego po uchwaleniu ustawy budżetowej, ponieważ zmiana wag

lub ich dodanie, przy niezmienionej wysokości subwencji, powoduje zmiany standardu finansowego A, a w konsekwencji w nieuzasadniony sposób następują przesunięcia środków między poszczególnymi szczeblami samorządów.

Ostatnim problemem, który pragnę zasygnalizować to potrzeba pogłębionej dyskusji nad ewentualną zmianą sposobu finansowania wynagrodzeń nauczycieli, a w ślad za tym zmianą art.30 ustawy Karta Nauczyciela.

Przedstawiona analiza nie uwzględnia wszystkich problemów, ale stanowi dobrą podstawę do oceny projektu ustawy budżetowej na 2015 r. i prac nad udoskonaleniem systemu finansowania oświaty w Polsce.

IX. Wstępne rekomendacje dla polityki budżetowej

1) W procesie opiniowania dokumentów strategicznych postulować należy konieczność precyzyjnego określenia ram finansowych dla zadań z zakresu „oświata”.

2) W procesie przygotowania opinii do projektów ustaw i aktów wykonawczych należą poddawać szczególnej uwadze zgodność z art.50 ustawy o finansach publicznych oceny skutków regulacji powodujących wzrost wydatków w zakresie:

- a) określenia wysokości tych skutków;
- b) wskazania źródeł ich sfinansowania;
- c) opisu celów nowych zadań i mierników określających stopień realizacji celów.

3) Wskazane wynegocjowanie w Komisji Trójstronnej mechanizmu wymuszającego rzetelne stosowanie art.50 ustawy o finansach publicznych w odniesieniu do rządowych i poselskich projektów ustaw oraz projektów aktów wykonawczych.

4) Należy skutecznie wyegzekwować w procesie opiniowania projektu ustawy budżetowej dostęp do szczegółowej kalkulacji wszystkich zmieniających się zadań oświatowych o których mowa w art.28 ust.1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

5) Uzasadnione byłoby wystąpienie z inicjatywą rozpoczęcia prac nad zmianą art.28 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w kierunku prawnego i przejrzystego zabezpieczenia procesu projektowania odpowiedniej do potrzeb rozwojowych państwa, łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej.

6) Konieczne jest postulowanie na forum Komisji Trójstronnej zabezpieczenia prawnego właściwej metodologii kalkulacji części oświatowej subwencji ogólnej, w sytuacji gdy o skutkach finansowych wzrostu zadań oświatowych decyduje liczba nauczycieli.

7) Sugeruję przedstawienie propozycji stworzenia rezerwy celowej na rządowy program wsparcia gmin wiejskich zagrożonych procesami likwidacji szkół, funkcjonujących w specyficznych warunkach geograficznych, demograficznych, finansowych i infrastrukturalnych.

Dalsze, bardziej szczegółowe rekomendacje na potrzeby opiniowania projektu budżetu państwa na rok 2015 będą możliwe do sformułowania po opublikowaniu „założeń do budżetu na 2015 r.” a następnie projektu ustawy budżetowej.

Załącznik nr1

„ALGORYTM PODZIAŁU CZĘŚCI OŚWIATOWEJ SUBWENCJI OGÓLNEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA ROK 2014

1. Ustalona w ustawie budżetowej na rok 2014 - po odliczeniu rezerwy, o której mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego - część oświatowa (SO) składa się z kwoty bazowej (SOA), kwoty uzupełniającej (SOB) i kwoty na zadania pozaszkolne (SOC):

$$\mathbf{SO = SOA + SOB + SOC}$$

gdzie znaczenie poszczególnych symboli jest następujące:

- 1) SO - część oświatowa, po odliczeniu rezerwy, o której mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) SOA - kwota bazowa części oświatowej według finansowego standardu A podziału części oświatowej na realizację zadań szkolnych;
- 3) SOB - kwota uzupełniająca części oświatowej według wag P zwiększających finansowy standard A na realizację zadań szkolnych;
- 4) SOC - kwota części oświatowej na realizację zadań pozaszkolnych.

2. Dla każdej jednostki samorządu terytorialnego będącej organem prowadzącym lub dotującym szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz placówki funkcjonujące w systemie oświaty ustala się przeliczeniową liczbę uczniów ogółem (U_p) w bazowym roku szkolnym, według wzoru:

$$U_p = \sum_{i=1}^N U_{p,i} = \sum_{i=1}^N [(U_{r,i} + U_{u,i} + U_{z,i}) \cdot D_i]$$

gdzie znaczenie poszczególnych symboli jest następujące:

- 1) U_p - przeliczeniowa liczba uczniów ogółem;
- 2) $U_{p,i}$ - przeliczeniowa liczba uczniów w i -tej jednostce samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem indeksu $i = 1 - 2.479$ dla gmin (w tym dla miast na prawach powiatu w zakresie wykonywanych zadań gminy), $i = 2.480 - 2.545$ dla miast na prawach powiatu, $i = 2.546 - 2.859$ dla pozostałych powiatów, $i = 2.860 - 2.875$ dla samorządów województw, w bazowym roku szkolnym;
- 3) $U_{r,i}$ - statystyczna liczba uczniów w i -tej jednostce samorządu terytorialnego, ustalona na podstawie danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu na dzień 30 września 2013 r. i dzień 10 października 2013 r., obliczana według wzoru:

$$U_{r,i} = S_{a,i} + 0,7 \cdot S_{b,i} + 0,35 \cdot S_{c,i}$$

gdzie:

$S_{a,i}$ - oznacza liczbę uczniów szkół publicznych i niepublicznych dla dzieci i młodzieży, a także słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli oraz kolegów pracowników służb społecznych, które prowadzą kształcenie w systemie dziennym, w i -tej jednostce samorządu terytorialnego,

S_{b,i} - oznacza liczbę uczniów szkół publicznych dla dorosłych, a także słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli oraz kolegiów pracowników służb społecznych, które prowadzą kształcenie w systemie wieczorowym lub zaocznym, w i-tej jednostce samorządu terytorialnego,

S_{c,i} - oznacza liczbę uczniów szkół niepublicznych dla dorosłych w i-tej jednostce samorządu terytorialnego;

indeks i = 1 - 2.875;

4) *U_{u,i} - uzupełniająca liczba uczniów w bazowym roku szkolnym w zakresie zadań szkolnych, obliczana według wzoru:*

$$U_{u,i} = P_1 \cdot N_{1,i} + P_2 \cdot N_{2,i} + \dots + P_{31} \cdot N_{31,i}$$

gdzie:

- P₁ do P₃₁ oznaczają wagi,

- N₁ do N₃₁ oznaczają przypisane wagom liczebności uczniów w jednostce samorządu terytorialnego z indeksem i = 1 - 2.875,

określone następująco:

P₁ = 0,38 dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów dla dzieci i młodzieży zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców - N_{1,i},

P₂ = 1,40 dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, niedostosowanych społecznie, z zaburzeniami zachowania, zagrożonych uzależnieniem, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z chorobami przewlekłymi - wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) oraz dla uczniów szkół podstawowych specjalnych, gimnazjów specjalnych i szkół ponadgimnazjalnych specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii - wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, którzy nie posiadają orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia - N_{2,i},

P₃ = 2,90 dla uczniów niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z zaburzeniami psychicznymi - wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N_{3,i},

P₄ = 3,60 dla uczniów niesłyszących, słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N_{4,i},

P₅ = 9,50 dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizujących obowiązki szkolny lub obowiązki nauki poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych przez szkoły podstawowe i gimnazja, dla uczniów

z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera (na

podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N5,i,

P6 = 0,80 dodatkowo dla niepełnosprawnych uczniów w oddziałach integracyjnych w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N6,i,

P7 = 0,082 dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół artystycznych (z wyłączeniem ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia oraz szkół muzycznych I stopnia) - N7,i,

P8 = 0,19 dla słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie zawodowe, w tym na realizację praktycznej nauki zawodu, a także dla uczniów liceów profilowanych i uczniów szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla

uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi (waga nie obejmuje uczniów szkół artystycznych) - N8,i,

P9 = 0,20 dla uczniów oddziałów i szkół dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, dla uczniów pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne, a także dla uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia; dotyczy szkół podstawowych, w których łączna liczba uczniów korzystających

P10 = 1,50 dla uczniów oddziałów i szkół dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, dla uczniów pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne, a także dla uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia; dotyczy szkół podstawowych, w których łączna liczba uczniów korzystających z zajęć dla mniejszości narodowej lub etnicznej, społeczności posługującej się językiem regionalnym, uczniów pochodzenia romskiego lub uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia, nie przekracza 60, oraz gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, w których łączna liczba uczniów korzystających z zajęć dla mniejszości narodowej lub etnicznej, społeczności posługującej się językiem regionalnym, uczniów pochodzenia romskiego lub uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia, nie przekracza 30 - N10,i,

P11 = 1,10 dla uczniów oddziałów i szkół dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, dla uczniów pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne, a także dla uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia; dotyczy szkół podstawowych, w których łączna liczba uczniów korzystających

z zajęć dla mniejszości narodowej lub etnicznej, społeczności posługującej się językiem regionalnym, uczniów pochodzenia romskiego lub uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia, jest wyższa niż 60 i nie przekracza 84, oraz gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, w których łączna liczba uczniów korzystających z zajęć dla mniejszości narodowej lub etnicznej, społeczności posługującej się językiem regionalnym, uczniów pochodzenia romskiego lub uczniów korzystających z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego, o których mowa w art. 94a ust. 4 i 4b ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia, jest wyższa niż 30 i nie przekracza 42 - N11,i,

P12 = 0,40 dla uczniów oddziałów i szkół z nauczaniem w języku mniejszości narodowej lub mniejszości etnicznej bądź w języku regionalnym oraz dla uczniów oddziałów i szkół, w których zajęcia edukacyjne prowadzone są w dwóch językach: polskim oraz języku mniejszości lub języku regionalnym, będącym drugim językiem nauczania - N12,i,

P13 = 0,20 dla uczniów oddziałów sportowych - N13,i,

P14 = 1,00 dla uczniów oddziałów mistrzostwa sportowego - N14,i,

P15 = 1,00 dla uczniów kształcących się w zawodach medycznych (waga P15 wyklucza się z wagą P8) - N15,i,

P16 = 1,01 dla uczniów szkół muzycznych I stopnia - N16,i,

P17 = 1,70 dla uczniów szkół muzycznych II stopnia - N17,i,

P18 = 2,01 dla uczniów ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia - N18,i,

P19 = 3,36 dla uczniów ogólnokształcących szkół muzycznych II stopnia - N19,i,

P20 = 0,92 dla uczniów liceów plastycznych - N20,i,

P21 = 1,35 dla uczniów ogólnokształcących szkół sztuk pięknych - N21,i,

P22 = 3,42 dla uczniów szkół baletowych - N22,i,

P23 = 1,00 dla słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli (waga P23 wyklucza się z wagą P8) - N23,i,

P24 = 1,00 dla uczniów oddziałów specjalnych, szkół podstawowych specjalnych, gimnazjów specjalnych i szkół ponadgimnazjalnych specjalnych - zorganizowanych w podmiotach leczniczych - N24,i,

P25 = 1,84 dla wychowanków specjalnych zespołów pozalekcyjnych zajęć wychowawczych lub grup wychowawczych prowadzonych w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych - zorganizowanych w podmiotach leczniczych - N25,i,

P26 = 0,60 dla uczniów oddziałów terapeutycznych w szkołach ogólnodostępnych lub integracyjnych - N26,i,

P27 = 0,17 dla uczniów oddziałów dwujęzycznych (waga P27 wyklucza się z wagami: P9 , P10, P11, P12) - N27,i,

P28 = 0,04 dla uczniów gimnazjów dla dzieci i młodzieży - N28,i,

P29 = 3,00 dla uczniów szkół kształcących w zawodach podstawowych dla żeglugi morskiej i śródlądowej realizujących w procesie kształcenia postanowienia Międzynarodowej konwencji

o wymaganiach w zakresie wykształcenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht, 1978, sporządzonej w Londynie dnia 7 lipca 1978 r. (Dz. U. z 1984 r. Nr 39, poz. 201, z 1999 r. Nr 30, poz. 286 oraz z 2013 r. poz. 1092) i posiadających certyfikat uznania procesu kształcenia uzyskany zgodnie z odrębnymi przepisami (waga P29 wyklucza się z wagą P8) - N29,i,

P30 = 0,68 dla uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych organizowanych przez szkoły

i placówki (waga nie obejmuje uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych prowadzonych przez placówki prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub przez osoby fizyczne) - N30,i,

P31 = 0,03 dla uczniów pierwszych klas szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia - N31,i;

5) Uz,i - przeliczeniowa liczba wychowanków albo dzieci i młodzieży uprawnionych lub korzystających w bazowym roku szkolnym, w zakresie zadań pozaszkolnych, obliczana według wzoru:

$$Uz,i = P_{32} \cdot N_{32,i} + P_{33} \cdot N_{33,i} + \dots + P_{45} \cdot N_{45,i}$$

gdzie:

- P32 do P45 oznaczają wagi,

- N32 do N45 oznaczają przypisane wagom liczebności uczniów w jednostce samorządu terytorialnego z indeksem i = 1 - 2.875,

określone następująco:

P32 = 4,000 dla dzieci niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym lub głębokim - objętych wychowaniem i kształceniem specjalnym

w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych, a także

w innych formach wychowania przedszkolnego (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b

ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) oraz dla dzieci w przedszkolach specjalnych

i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych specjalnych zorganizowanych w podmiotach leczniczych - N32,i,

P33 = 1,500 dla wychowanków internatów i burs - N33,i,

P34 = 0,500 dodatkowo dla wychowanków internatów i burs, będących uczniami szkół specjalnych - N34,i,

P35 = 3,640 dla wychowanków internatów szkół artystycznych - N35,i,

P36 = 6,300 dla korzystających z domów wczasów dziecięcych - N36,i,

P37 = 6,500 dla wychowanków specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, którzy korzystają z zakwaterowania w tych ośrodkach (waga P37 wyklucza się z wagami P33 i P34) - N37,i,

P38 = 11,000 dla wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych, którzy korzystają z zakwaterowania w tych ośrodkach (waga P38 wyklucza się z wagami P33 i P34) - N38,i,

P39 = 1,500 dla wychowanków młodzieżowych ośrodków socjoterapii, którzy nie korzystają z zakwaterowania w tych ośrodkach - N39,i,

P40 = 9,500 dla wychowanków ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz dla dzieci z niepełnosprawnościami sprzężonymi i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, będących wychowankami przedszkoli, oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych,

a także innych form wychowania przedszkolnego (na podstawie orzeczeń, o których mowa w art. 71b ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N40,i,

P41 = 0,020 dla korzystających ze szkolnych schronisk młodzieżowych według rzeczywistej liczby miejsc i liczby miesięcy ich użytkowania - N41,i,

P42 = 0,840 dla dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach podstawowych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych (na podstawie opinii, o których mowa w art. 71b ust. 3 i 3a ustawy wymienionej w § 1 ust. 1 rozporządzenia) - N42,i,

P43 = 0,001 dla placówek realizujących zadania pozaszkolne według rzeczywistej liczby uczniów

w szkołach prowadzonych lub dotowanych przez i-tą gminę - N43,i,

P44= 0,030 dla placówek realizujących zadania pozaszkolne, w tym umożliwiających realizację obowiązku nauki w formach pozaszkolnych, według rzeczywistej liczby uczniów w szkołach zlokalizowanych na terenie i-tego powiatu i prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego - N44i,

P45 = 0,008 dla placówek realizujących zadania pozaszkolne według rzeczywistej liczby uczniów

w szkołach zlokalizowanych na terenie i-tego województwa i prowadzonych lub dotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego - N45,i;

6) Di - wskaźnik korygujący dla i-tej jednostki samorządu terytorialnego, obliczany według wzorów:

$$D_i = W_r + (1 - W_r) \cdot W_{a,i}, \text{ gdy } (W_r + (1 - W_r) \cdot W_{a,i}) \geq 0,87$$

albo

$$D_i = 0,87$$

gdzie:

W_r - średni dla kraju wskaźnik wydatków rzeczowych oraz wydatków placowych dla pracowników administracji i obsługi, wynoszący jednolicie dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego 0,2,

W_{a,i} - placowy wskaźnik struktury zatrudnienia nauczycieli w szkołach i placówkach, dla których organem prowadzącym jest i-ta jednostka samorządu terytorialnego, z

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

uwzględnieniem zwiększonych wydatków z tytułu zatrudnienia nauczycieli na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców, obliczany według wzoru:

$$W_{a,i} = \frac{P_{ks} \cdot W_{s,i} + P_{kk} \cdot W_{k,i} + P_{km} \cdot W_{m,i} + P_{kd} \cdot W_{d,i}}{P_{ks} \cdot W_{s,k} + P_{kk} \cdot W_{k,k} + P_{km} \cdot W_{m,k} + P_{kd} \cdot W_{d,k}} \cdot \left(1 + R \cdot \frac{L_{w,i}}{L_i} \right)$$

gdzie:

- P_{ks} - średnie wynagrodzenie nauczyciela stażysty,
- P_{kk} - średnie wynagrodzenie nauczyciela kontraktowego,
- P_{km} - średnie wynagrodzenie nauczyciela mianowanego,
- P_{kd} - średnie wynagrodzenie nauczyciela dyplomowanego,
określone zgodnie z art. 30 ust. 3 ustawy wymienionej w § 1 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia;
- $W_{s,i}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli stażystów w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w i -tej jednostce samorządu terytorialnego,
- $W_{k,i}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli kontraktowych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w i -tej jednostce samorządu terytorialnego,
- $W_{m,i}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli mianowanych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w i -tej jednostce samorządu terytorialnego,
- $W_{d,i}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli dyplomowanych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w i -tej jednostce samorządu terytorialnego,
- $W_{s,k}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli stażystów w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w kraju,
- $W_{k,k}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli kontraktowych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w kraju,
- $W_{m,k}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli mianowanych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w kraju,
- $W_{d,k}$ - wskaźnik określający udział liczby etatów nauczycieli dyplomowanych w ogólnej liczbie etatów nauczycieli w kraju,
- R - waga z tytułu zatrudnienia nauczycieli w szkołach lub placówkach zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców, uwzględniająca zwiększone wydatki z tytułu wypłacanych dodatków, o których mowa w art. 54 ust. 3 i 5 ustawy wymienionej w § 1 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia - wynosząca jednolicie dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego 0,12,
- $L_{w,i}$ - łączna liczba uczniów szkół zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5000 mieszkańców w i -tej jednostce samorządu terytorialnego, ustalona na podstawie danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu na dzień 30 września 2013 r. i dzień 10 października 2013 r.,
- L_i - łączna liczba uczniów szkół w i -tej jednostce samorządu terytorialnego, ustalona na podstawie danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu

na

dzień

30 września 2013 r. i dzień 10 października 2013 r.

3. Finansowy standard A podziału części oświatowej na ucznia przeliczeniowego określa się według wzoru:

$$A = \frac{SO}{U_p}$$

Finansowy standard A stanowi kalkulacyjną kwotę jednostkową na ucznia przeliczeniowego, używaną dla ustalenia kwot SOA , SOB i SOC należnej jednostce samorządu terytorialnego części oświatowej SO . Finansowy standard A ustala się na podstawie danych bazowego roku szkolnego.

4. Kwota bazowa SOA części oświatowej jest ustalana dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego prowadzących lub dotujących szkoły, według wzoru:

$$SOA = \sum_{i=1}^N SOA_i = \sum_{i=1}^N [A \cdot (U_{r,i} \cdot D_i)]$$

gdzie $U_{r,i}$ jest ustalane w sposób określony w ust. 2.

5. Kwota uzupełniająca SOB części oświatowej jest ustalana dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego prowadzących lub dotujących szkoły, według wzoru:

$$SOB = \sum_{i=1}^N SOB_i = \sum_{i=1}^N [A \cdot (U_{u,i} \cdot D_i)]$$

gdzie $U_{u,i}$ jest ustalane w sposób określony w ust. 2.

6. Kwota SOC części oświatowej na zadania pozaszkolne jest ustalana dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego według przeliczeniowej liczby zadań $U_{z,i}$ w relacji do finansowego standardu A podziału części oświatowej na ucznia, według wzoru:

$$SOC = \sum_{i=1}^N SOC_i = \sum_{i=1}^N [A \cdot (U_{z,i} \cdot D_i)]$$

gdzie $U_{z,i}$ jest ustalane w sposób określony w ust. 2.

7. Całkowita kwota części oświatowej dla jednostek samorządu terytorialnego, po odliczeniu rezerwy, o której mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wynosi:

$$SO = \sum_{i=1}^N SO_i = \sum_{i=1}^N (SOA_i + SOB_i + SOC_i)$$

8. Przy obliczaniu określonych w ust. 2 liczebności $S_{a,i}$, $N_{1,i}$, $N_{18,i}$, $N_{43,i}$, $N_{44,i}$, $N_{45,i}$, $L_{w,i}$, L_i liczbę uczniów szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz liczbę uczniów ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia, ustaloną na podstawie danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu na dzień 30 września 2013 r., zwiększa się o 3,1%.

9. Przy obliczaniu określonej w ust. 2 liczebności $N_{31,i}$ liczbę uczniów klas pierwszych szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży oraz ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia,

ustaloną na podstawie danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu na dzień 30 września 2013 r., zwiększa się o 50%.

10. Określona w ust. 2 statystyczna liczba uczniów (Ur,i) łącznie z uzupełniającą liczbą uczniów (Uu,i), a także określone liczebności wychowanków albo dzieci i młodzieży uprawnionych lub korzystających w zakresie zadań pozaszkolnych (Uz,i), podlegają weryfikacji do aktualnego stanu wynikającego z danych systemu informacji oświatowej dla bazowego roku szkolnego według stanu na dzień 30 września 2013 r. i dzień 10 października 2013 r., z uwzględnieniem korekty kwoty części oświatowej (SOi). Dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami spełniających obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą - w ośrodku rewalidacyjno-wychowawczym - nie wlicza się do liczebności uczniów $N5,i$ przeliczanej wagą $P5$.

11. Środki z korekty wymienionej w ust. 10 są rozliczane w ramach rezerwy, o której mowa w art. 28 ust. 2 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.”

Załącznik nr 2

„Art. 30. 1. Wynagrodzenie nauczycieli, z zastrzeżeniem art. 32, składa się z:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;*
- 2) dodatków: za wysługę lat, motywacyjnego, funkcyjnego oraz za warunki pracy;*
- 3) wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw;*
- 4) nagród i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyłączeniem świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i dodatków socjalnych określonych w art. 54.*

2. Wysokość wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela uzależniona jest od stopnia awansu zawodowego, posiadanych kwalifikacji oraz wymiaru zajęć obowiązkowych, a wysokość dodatków odpowiednio od okresu zatrudnienia, jakości świadczonej pracy i wykonywania dodatkowych zadań lub zajęć, powierzonego stanowiska lub sprawowanej funkcji oraz trudnych lub uciążliwych warunków pracy.

3. Średnie wynagrodzenie nauczycieli stanowi dla:

- 1) nauczyciela stażysty - 100%,*
- 2) nauczyciela kontraktowego - 111%,*
- 3) nauczyciela mianowanego - 144%,*
- 4) nauczyciela dyplomowanego - 184%*

- kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej.

5. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy oraz po zasięgnięciu opinii Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, określa, w drodze rozporządzenia:

1) corocznie wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 3, oraz dla nauczycieli, których tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin ustala się na podstawie art. 42 ust. 7, oraz sposób udokumentowania prawa do określonej stawki wynagrodzenia zasadniczego,

2) sposób obliczania wysokości stawki wynagrodzenia zasadniczego za jedną godzinę przeliczeniową i minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli realizujących tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin, o którym mowa w art. 42 ust. 4a,

3) wykaz stanowisk oraz sprawowanych funkcji uprawniających nauczyciela do dodatku funkcyjnego oraz ogólne warunki przyznawania nauczycielom dodatku motywacyjnego,

4) sposób ustalania wysokości wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy

- uwzględniając stopnie awansu zawodowego, poziom wykształcenia nauczycieli i wymiar zajęć obowiązkowych, stanowiska kierownicze w szkole i sprawowane funkcje, stopień zaangażowania nauczycieli w pracę oraz zapewniając, że wynagrodzenie za pracę w dniu wolnym od pracy uwzględnia osobistą stawkę zaszeregowania nauczyciela i dodatek za warunki pracy.

6. Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego, uwzględniając przewidywaną strukturę zatrudnienia, określa dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego, w drodze regulaminu:

1) wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33 i 34, Całość zapisów art.30 i art. 30a, 30b i 31 w załączniku 2

2) szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw, z zastrzeżeniem art. 35 ust. 3,

3) wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w ustawie lub w odrębnych przepisach

- w taki sposób, aby średnie wynagrodzenia nauczycieli, składające się ze składników, o których mowa w ust. 1, odpowiadały na obszarze działania danej jednostki samorządu terytorialnego co najmniej średnim wynagrodzeniom nauczycieli, o których mowa w ust. 3.

6a. Regulamin podlega uzgodnieniu ze związkami zawodowymi zrzeszającymi nauczycieli.

7. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Ministrem Obrony Narodowej, ministrem właściwym do spraw rolnictwa i ministrem właściwym do spraw środowiska określa, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, z zastrzeżeniem art. 33, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw, wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w przepisach ustawy lub w odrębnych przepisach,

z zastrzeżeniem ust. 7a, uwzględniając wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3, oraz zróżnicowanie szkół prowadzonych przez poszczególnych ministrów.

7a. Minister Sprawiedliwości, uwzględniając co najmniej wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3, określi, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego zatrudnionych w zakładach poprawczych, schroniskach dla nieletnich, rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych oraz szkołach przy zakładach karnych i aresztach śledczych wysokość stawek dodatków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, z zastrzeżeniem art. 33, a także szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw oraz wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4, o ile nie zostały one określone w przepisach ustawy lub w odrębnych przepisach, uwzględniając w

szczegółności specyfikę organizacji nauki, pracy wychowawczej i resocjalizacyjnej, a także specyfikę nauczania prowadzonego w warunkach izolacji.

7b. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, składniki wynagrodzenia przysługującego nauczycielom, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a, ich wysokość oraz warunki i sposób wypłacania, z uwzględnieniem posiadanych stopni awansu zawodowego.

8. Środki niezbędne na średnie wynagrodzenia nauczycieli, o których mowa w ust. 3, wraz z pochodnymi od wynagrodzeń, środki na odpis, o którym mowa w art. 53 ust. 1, oraz środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego,

o których mowa w art. 70a ust. 1, zagwarantowane są przez państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

8a. W przypadku szkół prowadzonych przez właściwych ministrów środki niezbędne na wynagrodzenia nauczycieli wraz z pochodnymi od wynagrodzeń, środki na odpis, o którym mowa w art. 53 ust. 1, oraz środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego, o których mowa w art. 70a ust. 1, zagwarantowane są w budżetach tych ministrów.

10. Organy prowadzące szkoły będące jednostkami samorządu terytorialnego mogą zwiększać środki na wynagrodzenia nauczycieli, w tym podwyższać minimalne stawki wynagrodzenia zasadniczego, ustalone w przepisach wydanych na podstawie ust. 5 pkt 1. Organy prowadzące mogą ponadto upoważniać dyrektorów szkół, w indywidualnych przypadkach oraz w granicach ustalonego planu finansowego szkoły, do przyznawania minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela wyższej od ustalonej w przepisach wydanych na podstawie ust. 5 pkt 1 lub podwyższonej przez organ prowadzący.

10a. Podwyższenie minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego następuje w trybie określonym w ust. 6.

10b. Zwiększenie środków na poszczególne składniki wynagrodzenia dla nauczycieli ponad poziom określony w ust. 3 może odbywać się wyłącznie z dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego.

11. Podwyższenie wynagrodzeń dla nauczycieli następuje nie później niż w ciągu 3 miesięcy po ogłoszeniu ustawy budżetowej, z wyrównaniem od dnia 1 stycznia danego roku.

Art. 30a. 1. W terminie do dnia 20 stycznia każdego roku organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego przeprowadza analizę poniesionych w poprzednim roku kalendarzowym wydatków na wynagrodzenia nauczycieli w odniesieniu do wysokości średnich wynagrodzeń, o których mowa w art. 30 ust. 3, oraz średniorocznej struktury zatrudnienia nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego.

2. W przypadku nieosiągnięcia w roku podlegającym analizie wysokości średnich wynagrodzeń,

o których mowa w art. 30 ust. 3, w składnikach wskazanych w art. 30 ust. 1 organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego ustala kwotę różnicy między

wydatkami poniesionymi na wynagrodzenia nauczycieli w danym roku w składnikach, o których mowa w art. 30 ust. 1, a iloczynem średniorocznej liczby etatów nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego oraz średnich wynagrodzeń nauczycieli, o których mowa w art. 30 ust. 3, ustalonych w danym roku.

3. Kwota różnicy, o której mowa w ust. 2, jest dzielona między nauczycieli zatrudnionych i pobierających wynagrodzenie w roku, dla którego ustalono kwotę różnicy, w szkołach prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego i wypłacana w terminie do dnia 31 stycznia roku kalendarzowego następującego po roku, dla którego wyliczono kwotę różnicy, w formie jednorazowego dodatku uzupełniającego ustalanego proporcjonalnie do okresu zatrudnienia oraz osobistej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela, zapewniając osiągnięcie średnich wynagrodzeń na poszczególnych stopniach awansu zawodowego, o których mowa w art. 30 ust. 3, w danej jednostce samorządu terytorialnego w roku, dla którego wyliczono kwotę różnicy.

4. W terminie do dnia 10 lutego roku kalendarzowego następującego po roku, który podlegał analizie, organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego sporządza sprawozdanie

z wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego

w szkołach i placówkach prowadzonych przez tę jednostkę samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem wysokości kwoty różnicy, o której mowa w ust. 2, o ile wystąpiła.

5. Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego przedkłada sprawozdanie,

o którym mowa w ust. 4, w terminie 7 dni od jego sporządzenia, regionalnej izbie obrachunkowej,

a także organowi stanowiącemu tej jednostki samorządu terytorialnego, dyrektorom szkół prowadzonych przez tę jednostkę oraz związkom zawodowym zrzeszającym nauczycieli.

6. Jednorazowy dodatek uzupełniający, o którym mowa w ust. 3, nie jest uwzględniany jako składnik poniesionych wydatków na wynagrodzenia nauczycieli w odniesieniu do wysokości średnich wynagrodzeń, o których mowa w art. 30 ust. 3, w roku, w którym został wypłacony.

7. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, sposób opracowywania sprawozdania, o którym mowa w ust. 4, w szczególności:

1) sposób wyliczania średnich wynagrodzeń nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego, o których mowa w art. 30 ust. 3,

2) sposób ustalania średniorocznej struktury zatrudnienia nauczycieli,

3) sposób ustalania kwoty różnicy, o której mowa w ust. 2,

4) sposób ustalania wysokości jednorazowego dodatku uzupełniającego

- a także wzór formularza sprawozdania, uwzględniając okres obowiązywania kwoty bazowej, o której mowa w art. 30 ust. 3, okresy zatrudnienia, w których nauczyciele nie są wliczani do średniorocznej struktury zatrudnienia, oraz zmiany wysokości wynagrodzeń i struktury zatrudnienia nauczycieli wynikające z uzyskiwania przez nich kolejnych stopni awansu zawodowego.

Art. 30b. Regionalna izba obrachunkowa, w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577,

z późn. zm.), dotyczących kontroli gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego, kontroluje osiągnięcie w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego wysokości średnich wynagrodzeń nauczycieli, o których mowa w art. 30 ust. 3, z uwzględnieniem art. 30a ust. 3.

Art. 31. Nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty, organ prowadzący wypłaca jednorazową gratyfikację pieniężną w wysokości 6-miesięcznego ostatnio pobieranego wynagrodzenia zasadniczego.”